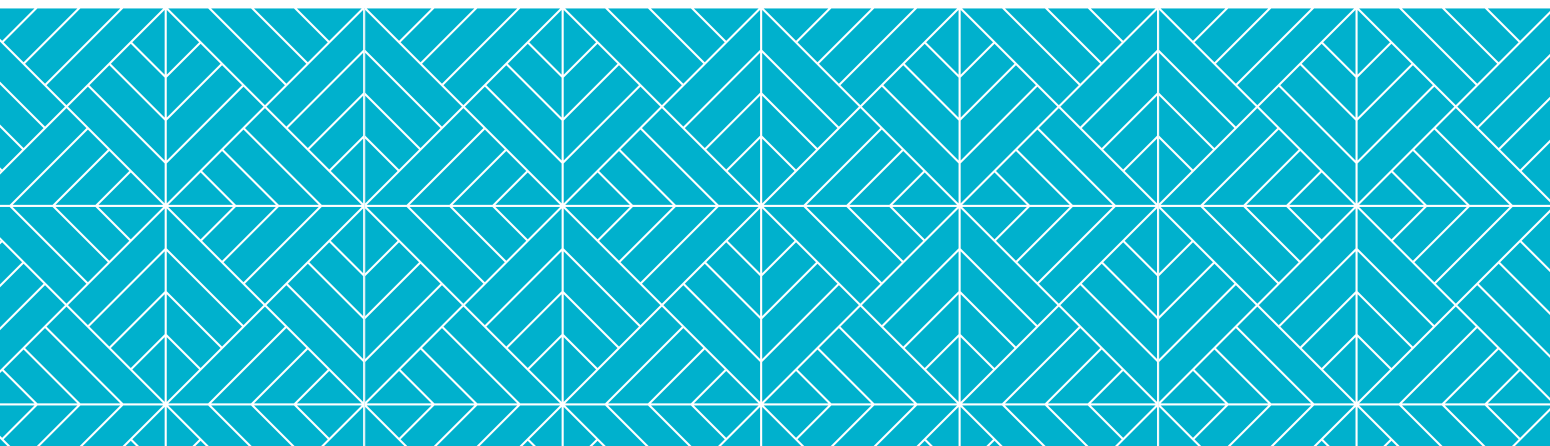

«Назарбаев Зияткерлік мектептері»
дербес білім беру ұйымы

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ NIS-Programme білім беру бағдарламасы

«Назарбаев Зияткерлік мектептері»

ДББҰ Басқармасының

2026 жылғы «16» қаңтардағы

шешімімен бекітілген,

№ 2 хаттама

**«Назарбаев Зияткерлік мектептері»
дербес білім беру ұйымының
NIS-Programme білім беру бағдарламасы**

Астана, 2025

Мазмұны

Кіріспе	4
1. Қолданылу аясы	5
2. Нормативтік сілтемелер.....	6
3. Негізгі ұғымдар	7
4. Жалпы ережелер.....	9
5. Зияткерлік мектептердегі білім берудің құндылықтары мен мақсаттары.....	10
6. Зияткерлік мектептердегі білім беру құрылымы	19
7. Білім беру салалары бойынша күтілетін оқу нәтижелері	21
8. Білім беру мазмұны.....	25
9. Бағалау тәсілдері	35
10. Зияткерлік мектептерде білім беру үдерістерін ұйымдастыру.....	36

Кіріспе

Қазіргі заманғы мектеп білімі жеке тұлғаның қызығушылықтарына бейімделген, оны оқушының саналы түрде тандау жасап, өз бетінше шешім қабылдауға және қоғам өміріне жауапкершілікпен қатысуға дайын болуымен сипаттауға болады. Назарбаев Зияткерлік мектептері қазақстандық және әлемдік білім беру жүйелерінің ең үздік дәстүрлерін біріктіре отырып, жаһандық кеңістікте бәсекеге қабілетті, жоғары білімді, бастамашыл және белсенді азаматтық ұстанымы бар тұлғаны тәрбиелеуді көздейді. Бағдарламаның іргелі негізі – құндылықтардың маңызын арттыру, негізгі құзыреттіліктер мен сауаттылық түрлерін және дағдыларды қалыптастыру, белсенді оқыту әдістері мен оқу жетістіктерін бағалау қағидаттарын тиімді қолдану, сондай-ақ білім берудегі тиімді өзара қарым-қатынас орнату. Осы элементтердің үйлесімі білім сапасын айқындап, оқушының тұрақты тұлғалық дамуына қолайлы жағдай жасайды.

Еліміздің білім беру саясатының басым бағыттарының бірі – оқушылардың жан-жақты дамуын, олардың қабілеттерін ашуды және жеке әлеуетін барынша іске асыруды көздейтін Назарбаев Зияткерлік мектептерін (бұдан әрі – Зияткерлік мектептер) құру. Жоғары сыныптардағы оқыту үдерісі оқушыларды жетекші ұлттық және шетелдік жоғары оқу орындарына түсуге және онда табысты білім алуға бейіндік даярлауға бағытталып, сабақтастықты және түлектердің жоғары академиялық дайындық деңгейін қамтамасыз етеді.

Қазақстан Республикасының «Назарбаев Университеті», «Назарбаев Зияткерлік мектептері» және «Назарбаев Қорының» мәртебесі туралы Заңына сәйкес, Зияткерлік мектептер орта білім берудің барлық деңгейлері үшін заманауи білім беру бағдарламалары мен технологияларының заманауи үлгілерін әзірлейтін, мониторинг жүргізетін, зерттеу, талдау, сынақтан өткізу, енгізу және іске асыруды жүзеге асыратын эксперименттік алаң болып табылады.

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ-ның (бұдан әрі – ДББҰ) NIS-Programme білім беру бағдарламасы стратегиялық серіктес –Кембридж университетімен (Cambridge University Press & Assessment) бірлесе әзірленіп, жаратылыстану-математикалық бағыттағы оқыту үдерісін тиімді жүзеге асыруға бағдарланған.

1. Қолданылу аясы

1.1 «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымының осы NIS-Programme білім беру бағдарламасы (бұдан әрі – NIS-Programme) білім берудің ұзақ мерзімді құндылықтары мен мақсаттарын, оқыту ісінен күтілетін нәтижелерді, білім беру деңгейлері бойынша орта білім мазмұнының құрамы мен құрылымын, Зияткерлік мектептерінде (бұдан әрі – Зияткерлік мектептер) оқу жетістіктерін бағалау моделін белгілейді. NIS-Programme мазмұны Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына сәйкес пәндердің мазмұнын қамтиды, сондай-ақ GCEAS/ A-level (Ұлыбритания), O-Level (Сингапур), Халықаралық бакалавриат (IB) және т. б. сияқты халықаралық бағдарламалардың мазмұнымен сәйкестендірілген.

1.2 NIS-Programme келесі ұйымдарда қолданылады:

- Зияткерлік мектептерде – жаратылыстану-математикалық бағыттағы тереңдетілген білім беруді мақсат еткен бастауыш, негізгі және жоғары мектеп бағдарламаларын іске асыратын оқу орындарында. Бұл бағдарламалар қазақстандық және әлемдік озық білім беру тәжірибесін тоғыстырады;
- Білім беру бағдарламалары орталығында – инновациялық бағдарламалар мен оқулықтар, оқу-әдістемелік кешендер және цифрлық оқу ортасын әзірлейтін, олардың сынақтан өтуі мен енгізілуіне ғылыми-әдістемелік қолдау көрсететін, сондай-ақ білім мазмұнын жетілдіру және тәжірибені ел деңгейінде тарату бағытында зерттеу жүргізетін орталықта;
- Педагогикалық өлшеулер орталығында – оқушылар мен педагогтерді іріктеу рәсімдерін ғылыми және ұйымдастырушылық тұрғыдан қамтамасыз ететін, оқушылардың оқу жетістіктерін, түлектердің қорытынды аттестациясын және көрсетілетін білім беру қызметінің сапасын бағалайтын, сондай-ақ Педагогикалық шеберлік орталығындағы тренерлер мен мұғалімдердің біліктілігін арттыру курстарындағы қызметін саралайтын мекемеде;
- Педагогикалық шеберлік орталығында – Зияткерлік мектептердің және Қазақстан Республикасындағы өзге де білім беру ұйымдарының педагогтері мен басшыларын кәсіби деңгейін жүйелі түрде үздіксіз жетілдіретін орталықта.

2. Нормативтік сілтемелер

NIS-Programme төмендегі негізгі нормативтік құжаттарға сүйенеді:

- 2007 жылғы 27 шілдедегі №319-III «Білім туралы» Қазақстан Республикасының заңы;
- 2011 жылғы 19 қаңтардағы №394-IV «Назарбаев Университеті», «Назарбаев Зияткерлік мектептері» және «Назарбаев Қорының» мәртебесі туралы Қазақстан Республикасының заңы;
- 2023 жылғы 28 наурыздағы №249 «Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының мектепке дейінгі, орта, техникалық және кәсіптік білім беруді дамытудың 2023–2029 жылдарға арналған тұжырымдамасы»;
- «Назарбаев зияткерлік мектептері» ДББҰ-ның Жоғарғы Қамқоршылар кеңесінің 2024 жылғы 30 наурыздағы (№ 15 хаттама) шешімімен бекітілген «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ-ның 2035 жылға дейін даму стратегиясы;
- 2025 жылғы 19 тамыздағы «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ-ның Басқарма шешімімен бекітілген «Адал азамат» Назарбаев Зияткерлік мектептері оқушыларын тұтас дамыту тұжырымдамасы.

3. Негізгі ұғымдар

NIS-Programme мазмұнында Қазақстан Республикасының «Білім туралы» және «Назарбаев Университеті», «Назарбаев Зияткерлік мектептері» мен «Назарбаев Қорының» мәртебесі туралы заңдарына сәйкес терминдер мен анықтамалар қолданылады.

Төмендегі негізгі ұғымдар пайдаланылады:

ДББҰ – «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымы.

Зияткерлік мектептер – «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымының филиалдары мен еншілес ұйымдары; олардың басты міндеті – білім беру үдерісін ұйымдастыру.

Сабақтан тыс іс-әрекет – Зияткерлік мектептердің білім беру үдерісіне қатысушылардың жан-жақты дамуына және жеке қабілеттерін жүзеге асыруына бағытталған іс-шаралар жүйесі. Мұндай іс-шаралардың тізбесі «Назарбаев Зияткерлік мектептері» дербес білім беру ұйымы Басқармасының шешімімен бекітіледі.

«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ-ның NIS-Programme білім беру бағдарламасы – Зияткерлік мектептердегі білім беру мазмұны мен оқу үдерісін ұйымдастырудың жалпы қағидаттарын айқындайтын тұжырымдамалық және нормативтік құжат. Бағдарлама Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартының талаптарын қамтиды және халықаралық стандарттармен үйлесімділікті қамтамасыз етеді.

Білім беру қызметі – оқыту, тәрбиелеу және тұлғаның дамуы міндеттерін шешу мақсатындағы педагогикалық тұрғыдан негізделген, мақсатты және жүйелі өзара әрекеттесу үдерісі.

Білім беру үдерісіне қатысушылардың әл-ауқаты – белсенді өмірлік ұстаным және тұрақты ішкі тепе-теңдік күйі. Оған жағымды эмоциялар, жылы адамдық қарым-қатынас, икемді ойлау, қоғамдық маңызы бар іске белсенді араласу, жоғары жетістіктер мен ізгі мақсаттарға ұмтылыс, эмоциялық құзыреттілік және мәселені шешу дағдылары жатады.

Үлгілік оқу жоспары – оқу пәндерінің, сондай-ақ оқушылардың өзге де оқу түрлерінің тізбесін, бірізділігін, көлемін (еңбек жүктемесі) реттейтін нормативтік құжат, Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарттарына, Білім беру бағдарламасына негіз болып табылады.

Пәндік оқу бағдарламасы – оқу пәнінің мақсаттары мен міндеттерін, күтілетін нәтижелерін, білім мазмұнының құрылымы мен көлемін, оқыту мен бағалаудың тәсілдерін айқындайтын нормативтік оқу құжаты.

Оқу жоспары – белгілі бір пән бойынша оқу жылы ішінде білім беру үдерісін ұйымдастыруға арналған құжат. Мұнда әдістемелік ұсыныстар беріліп, оқу мақсаттары мен күтілетін нәтижелер түсіндіріліп, бөлімдер мен тақырыптар мазмұны сыныптар бойынша көрсетіледі, сондай-ақ ұсынылған оқу-әдістемелік ресурстар сипатталады.

Бейіндік оқыту – оқушылардың қызығушылықтары, қабілеттері мен бейімділіктерін ескере отырып, білім беру үдерісін даралау және жеке тұлғаға бейімдеу, саралап оқыту.

Білім беру саласы – өзара туыстас оқу пәндерінің жиынтығын қамтитын білім мазмұнының құрамдас бөлігі.

Күтілетін оқу нәтижелері – оқушы оқу үдерісі аяқталған соң не біледі, не түсінеді және не істей алады дегенді сипаттайтын құзыреттіліктер жиынтығы.

Үштілді білім беру – қазақ, орыс және ағылшын тілдерін меңгерген, әртүрлі салаларқа еркін әңгімелесе алатын, өз ұлтының мәдениетін бағалайтын және басқа халықтардың мәдениетін түсініп, құрметтейтін көптілді тұлғаны – Қазақстан азаматын тәрбиелеу.

Критериалды бағалау – дайындалған критерийлерге негізделген оқушылардың нақты қол жеткізген оқу нәтижелерін, күтілетін оқу нәтижелерімен салыстыру процесі.

Қалыптастырушы бағалау – оқу үдерісі барысында үздіксіз жүргізілетін бағалау түрі, оның мақсаты – оқушыларға уақытылы қолдау көрсету және оқу үдерісін түзету, сындарлы кері байланыс арқылы жетілдіру;

Жиынтық бағалау – оқу бөлімдері немесе NIS-Programme бойынша тақырыптар аяқталғаннан кейін, белгіленген оқу кезеңінде (тоқсан, оқу жылы, білім деңгейі) өткізілетін бағалау түрі.

Инвариантты компонент – үлгілік оқу жоспарындағы жүктеменің түрі, пәндер бойынша академиялық жүктемені қамтиды және филиалдарда міндетті түрде оқытылуы тиіс.

Вариативті компонент – үлгілік оқу жоспарындағы жүктеменің түрі, инвариантты компоненттен тыс қосымша білім беру жүктемесін қамтиды және филиалдарда міндетті түрде оқытылуы тиіс.

Элективтік курс – бұл оқушының таңдауымен міндетті түрде қатысатын курстар, оқушылардың қызығушылықтарына негізделген білім беру бағдарламаларын жүзеге асырудың ұйымдастыру түрі болып табылады, ол Типтік оқу жоспарының вариативті компонентінің бөлігі болып, Зияткерлік мектептің даму стратегиясын жүзеге асыруға бағытталған.

Білім мазмұнын меңгерудің стандартты деңгейі – орта білім алу үшін қажетті негізгі білім мазмұнын игеруді қамтамасыз ететін деңгей.

Білім мазмұнын тереңдетіп меңгеру деңгейі – жоғары сыныптарда кейбір пәндер бойынша білім мазмұнын тереңдетіп игеруді қамтамасыз ететін деңгей.

4. Жалпы ережелер

- 4.1** NIS-Programme – Зияткерлік мектептердегі білім берудің құндылықтары мен мақсаттарын, білім мазмұнын және оқу үдерісін ұйымдастырудың жалпы тәсілдерін айқындайтын тұжырымдамалық нормативтік құжат.
- 4.2** NIS-Programme мынадай мақсаттарға бағытталған:
- орта білім саласында қазақстандық және халықаралық білім беру бағдарламаларын ұштастыру арқылы ДББҰ саясатын іске асыруға;
 - оқу үдерісін қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде ұйымдастыру арқылы Зияткерлік мектептерде үштілді білім беруді жүзеге асыруға;
 - күтілетін оқу нәтижелері түрінде айқындалған мақсаттар жүйесі арқылы оқыту сапасын арттыруға;
 - жаратылыстану-математикалық бағыттағы білім берудің академиялық және қолданбалы сипатын үйлестіруге, әсіресе жоғары мектеп деңгейінде оқушылардың ғылыми-зерттеу әдістері мен таным тәсілдерін меңгеруіне мүмкіндік жасауға;
 - пәндік білім мен дағдыларды біртіндеп кеңейтуге, осылайша оқушылардың жас ерекшеліктерін ескеретін, пән мазмұнының тереңдігі мен күрделілігі қамтамасыз етіледі;
 - жеке тұлғаның дамуы үшін қолайлы жағдай мен оңтайлы атмосфера құру арқылы білім беру үдерісінің оқу-тәрбие компоненті рөлін күшейтуге;
 - мектепке дейінгі, бастауыш, негізгі, жоғары мектеп пен жоғары білім беру бағдарламаларының сабақтастығын қамтамасыз етуге;
 - Қазақстан Республикасында білім беру сапасын арттыру арқылы елдің экономикалық және әлеуметтік дамуына үлес қосуға.
- 4.3** NIS-Programme келесі құжаттарды әзірлеудің негізі болып табылады:
- бастауыш, негізгі және жоғары мектеп пәндері бойынша оқу бағдарламаларын;
 - пәндік оқу жоспарларын;
 - пәндер бойынша оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді;
 - оқушылардың пәндерден оқу жетістіктерін бағалауға арналған өлшеу құралдарын;
 - Зияткерлік мектептер мұғалімдерінің біліктілігін арттыру бағдарламаларын;
 - Зияткерлік мектептерде білім беру қызметін ұйымдастыруға қатысты өзге де құжаттарды.

5. Зияткерлік мектептердегі білім берудің құндылықтары мен мақсаттары

5.1. NIS-Programme білім алудың негізін құрайтын құндылықтар, білім, сауаттылық түрлері мен дағдылар жиынтығын қамтитын негізгі құзыреттіліктер шеңберін айқындайды. Бұл шеңбер оқушыларда негізгі құзыреттіліктерді қалыптастырып, дамыту үшін негіз береді. Оқушылардың өз әлеуетін толық іске асыруына және қоғамның жауапты мүшесі болуына мүмкіндік беретін терең білім мен өмірлік дағдыларды меңгеруіне жағдай жасау – басты міндеттердің бірі болып табылады.

5.2. Негізгі құзыреттіліктер – қазіргі қоғамға жақсы бейімделіп, табысты өмір сүру үшін қажетті білім, сауаттылық түрлері, дағдылар мен құндылықтар кешені. Олар адамның құбылмалы жағдайларға бейімделу қабілетін, сондай-ақ білім алып, алған білімі мен дағдыларын өмірде қолдана алу қабілетін көрсетеді, атап айтқанда, әлеуметтік өзара әрекет ету, жеке өмір, білім, өзін-өзі дамыту және болашақ кәсіпке байланысты әртүрлі мәселелерді шешуде адам қаншалықты өз білімі мен біліктерін қолдана білетінін көрсетеді.

Құндылықтар – адамның өмірінде маңызды дүниелер жайында қалыптасқан ұстанымдар, көзқарастар мен идеалдар жүйесі. Олар адамның не нәрсені бағалайтынын және өз әрекеті мен шешімінде нені басшылыққа алатынын айқындайды.

Білім – үйрену, тәжірибе немесе басқа адамдардан алынған ақпарат арқылы қалыптасқан түсініктер жиынтығы. Сонымен қатар білім ол – мәселелерді шешуге және мақсаттарға жетуге көмектесетін фактілер, идеялар, тұжырымдамалар, процедуралар мен қағидаттарды түсіну.

Сауаттылық түрлері – адамның күнделікті өмірде әртүрлі салалардағы мәселелерді анықтау, шешу және түсіндіру барысында талдау, пайымдау және тиімді қарым-қатынас жасау қабілеттері.

Дағдылар – тәжірибе мен практикалық әрекет арқылы қалыптасқан білік және әрекет ету жолдары, олар нақты іс-әрекет салаларында тапсырмаларды орындап, мәселелерді тиімді шешуге мүмкіндік береді.

Негізгі құзыреттіліктер табысты өмір сүру үшін маңызды, олар бірін-бірі толықтырады, сондықтан тиімді бола түседі. Олар әртүрлі жағдайларда қолданылуы мүмкін, сонымен қатар өмірдің әртүрлі салалары үшін маңызды. Құзыреттіліктер серпінді екенін түсіну маңызды, олар тәжірибе мен практика арқылы дамып, жетіле түседі, ал олардың қолданылуы нақты жағдайға байланысты өзгереді.

Негізгі құзыреттіліктер шеңбері дегеніміз оқу бағдарламалары мен оқу жоспарлары мазмұнында маңызды орын алатын білімді, сауаттылық түрлері, дағдылар мен құндылықтарды сипаттайтын, нақтылайтын және жүйелейтін үлгі.

Негізгі құзыреттіліктер мен олардың элементтері бастауыш мектептен жоғары сыныпқа дейін біртіндеп (ілгерілеп) қалыптастырылатын болады. Бастауыш деңгейде оқушылар негізгі құндылықтарды, базалық білім мен дағдыларды меңгереді, ал кейін негізгі және орта мектепте оларды орта және жоғары деңгейде игереді. Негізгі құзыреттіліктер мен олардың элементтерін қалыптастырудың әрбір келесі деңгейі қалыптастырылып үлгерген деңгейге негізделеді, сөйтіп оқушылардың негізгі құзыреттіліктерін біртіндеп кеңейтіп, тереңдетуге көмектеседі. Мұндай сабақтастық тәсіл оқушылардың негізгі құзыреттерді біртіндеп және табиғи түрде игеруіне жағдай жасап, оларды жылдам өзгеріп жатқан әлемге бейімделуге және болашақ кәсіби табыстарға дайын болуға мүмкіндік береді.

5.3. NIS-Programme білімнің маңыздылығын айқындайтын негізгі **құндылықтарды** белгілейді. Бұл құндылықтардың мәні – адамның өз қабілетін аша алатын, өмір сүру мен қоршаған орта сапасын жақсартуға ұмтылатын тұлға ретінде қалыптасуының жетекші факторына

айналуында. Бұл құндылықтар оқушыларға жан-жақты дамыған интеллектуалды тұлға ретінде қалыптасу мүмкіндігін беретін өмірлік бағдар іспеттес. Төменде құндылықтар мен олардың анықтамалары берілген:

- **Құрмет** дегеніміз басқа адам немесе адамдар тобына олардың бойындағы ізгі қасиеті мен жеткен жетістіктеріне, ішкі мәдениеті немесе белгілі бір әлеуметтік топқа (зейнеткерлік жастағы адамдар, аз қамтылған және көп балалы отбасылар, мүмкіндігі шектеулі жандар) жататындығы үшін көрсетілетін сый-құрмет, ілтипат. Басқаша айтқанда, басқа адамдарға, олардың тұлғалық қасиеттеріне, жеке пікірлеріне, құқықтары мен бостандықтарына құрметпен қарау, ілтипат көрсету, әдептілік пен төзімділік таныту. Бұл – тұлғааралық қатынастағы негізгі құндылықтардың бірі, ол адамдар арасында оң қатынас қалыптастыруға ықпал етеді.
- **Ашықтық** дегеніміз өзге адамдармен қарым-қатынас жасауға, олардың көзқарастарына, идеялары мен мәдени ерекшеліктеріне түсіністікпен қарап, қабылдауға дайын болуды білдіретін құндылық. Бұл құндылық төзімді әрі өзгерістерге дайын болу, жаңа жағдайларға бейімделу, сондай-ақ жасасқан келісімдерге сәйкес әрекет ету білігіне байланысты. Ашық адамдар көбінесе төзімді және ізденімпаз, сонымен бірге басқа адамдарды, олардың мәдени құндылықтары мен өмірлік тәжірибелерін құрметтейтін жандар болып келеді.
- **Отансүйгіштік және жауапкершілік** – өз еліне, туған жеріне деген сүйіспеншілік және құрмет, Отанды қорғауға дайын болу қасиетін білдіретін құндылық. Отансүйгіштік өз елінің мүддесі мен игілігін қорғауға дайын болу түрінде көрінсе, жауапкершілік өз міндетін адал атқарып, елінің болашағына аландаушылықты білдіреді. Бұл құндылықтар азаматтық жауапкершілікті қалыптастырып, қоғам өміріне белсенді атсалысуға септігін тигізеді.
- **Еңбекқорлық және шығармашылық** – еңбекке құрметпен қарауды және шығармашылық арқылы өз-өзін ашуға деген ұмтылысты білдіретін құндылықтар. Аталған құндылықтар еңбекқорлықты, табандылықты, қойылған міндеттерді шығармашылықпен жүзеге асыруды және оларға жетудің жаңа жолдарын табуды білдіреді. Еңбекқорлық пен шығармашылық тұлғалық және кәсіби даму үшін маңызды қасиеттер, сондай-ақ олар әр тұлғаның қоғамға пайда әкелуіне негіз болады.
- **Адалдық** – адамның сөзі мен ісіндегі адалдығы, моральдық қағидаттар мен нормаларға сәйкес әрекет ету қасиеті. Білім және ғылым саласы тұрғысынан адалдық дегеніміз – ғылыми зерттеу жүргізу барысында академиялық этика мен адалдық қағидаттарын ұстану, зияткерлік меншік құқығын құрметтеу және ғылыми еңбекте ақпарат көздерін көрсету. Сонымен қатар академиялық адалдық дегеніміз – академиялық ізденіс кезінде алаяқтық жасаудан, плагиаттан аулақ болу, өзге де этикалық және құқықтық нормаларды бұзбау.
- **Отбасылық құндылықтар мен дәстүрлер** – отбасындағы ұрпақтан-ұрпаққа берілетін құндылықтар. Олар отбасы ішіндегі қарым-қатынас пен өмір салтын қалыптастыруға негіз болады, сонымен қатар сыртқы әлеммен құрылатын қарым-қатынасқа әсер етеді. Отбасылық құндылықтар мен дәстүрлерге құрмет, сенім, жауапкершілік, қамқорлық, өзара түсіністік және т. б. сияқты ізгі қасиеттер жатады. Олар отбасында қабылданған белгілі бір әлеуметтік, діни немесе мәдени нормалар мен стандарттарды көрсетуі мүмкін. Отбасылық құндылықтар мен дәстүрлер жеке тұлғаның дүниетанымының қалыптасуында, сондай-ақ отбасылық қатынасты нығайтуда ерекше маңызға ие.
- **Денсаулық және әл-ауқат** – адамның жан және тән саулығына қатысты құндылықтары. Бұл өзін-өзі күту, жан мен тән саулығына мән беру дегенге саяды. Бұл құндылықтарға салауатты өмір салты, дұрыс тамақтану, жүйелі түрде дене шынықтыру, психологиялық тұрғыдан саулықты сақтау, яғни эмоцияларды басқару, стреспен күресу және т. б. жатады. Сондай-ақ бұл басқа адамдардың денсаулығы мен әл-ауқатына қамқор болу, мысалы,

отбасы мүшелеріне күтім жасау және қоғамдық салауаттылықты қолдау дегенді де білдіреді. Денсаулық пен әл-ауқат толыққанды және бақытты өмір сүруге әсер ететін негізгі құндылықтар болып саналады.

- **Жаһандық азаматтық** – жаһандық қоғамдастық өміріне саналы түрде атсалысуды білдіретін, сондай-ақ кедейлік, аштық, экологиялық дағдарыстар және т. б. сияқты жаһандық мәселелерге жауапкершілікпен қарауға үндейтін құндылық, яғни адам өзін әлемдік қоғамдастықтың бір бөлшегі ретінде қабылдап, әртүрлі елдер мен аймақтардағы адамдардың өмірін жақсартуға ұмтылуға шақыратын құндылық. Жаһандық азаматтық дегеніміз – мәдениет, тіл мен әдет-ғұрыптағы айырмашылықтарға құрметпен қарау және түрлі елдер мен халықтардың жер бетінде бір-бірімен қатар бейбітшілік пен ын-тымақтастықта өмір сүруіне тілекші болу.

5.4. NIS-Programme шеңберінде **білім** теориялық тұжырымдамалар мен идеяларды, сондай-ақ белгілі бір тапсырмаларды орындау нәтижесінде жинақталған практикалық түсініктерді қамтиды. Бағдарламада білімнің төрт түрі көрсетілген:

- **Пәндік білім** дегеніміз – нақты бір ғылым саласына немесе пәнге қатысты білім. Оған белгілі бір салаға қатысты теориялық ұғымдар, түсініктер, фактілер мен зерттеу әдістері жатады. Пәндік білім қабылданған нормалар мен ережелерге сәйкес әлемнің белгілі бір аспектілерін түсінуге және талдауға көмектеседі.
- **Пәнаралық білім** дегеніміз – белгілі бір мәселені шешу немесе тақырыпты зерттеу үшін әртүрлі пәндердің немесе білім салаларының элементтерін біріктіретін білім. Ол әртүрлі ғылымдардың және соларға қатысты зерттеу әдістерінің өзара қолданысы нәтижесінде туындайды және оны сан түрлі салаларда қолдануға болады. Пәнаралық білім жаңа идеялар мен тұжырымдамаларды ұсынуды, кешенді және дәйектелген шешімдер қабылдауда маңызды болуы мүмкін.
- **Эпистемологиялық білім** дегеніміз – маман ретінде ойлап, әрекет ету. Бұл білім оқушыларға оқудың өзектілігі мен мақсатын түсінуге, меңгерген білімін тереңдетуге мүмкіндік береді. Эпистемологиялық білім оқушыларға білім алып, оны өмірде пайдалануда, сондай-ақ ақпаратты талдау және бағалауда өзіне сенімді болуға көмектеседі, бұл өз кезегінде болашақта кәсіби қызмет жолында табысқа жетуге көмектеседі.
- **Процедуралық білім** дегеніміз – белгілі бір әрекетті немесе процедураларды орындауға қатысты білім. Білімнің бұл түрі белгілі бір міндеттерді орындауға қажетті нақты қадамдарды, үдерістерді, әдістер мен стратегияларды қамтиды. Әдетте процедуралық білім тәжірибе нәтижесінде жинақталады, оны меңгеру және жетілдіру үшін тәжірибе мен қайталау қажет. Білімнің бұл түрі пәндік білімнің нақты өмірде қолданылуын жақсы түсінуге көмектеседі.

5.5. NIS-Programme бағдарламасында қазіргі заманғы сауаттылық түрлері білім берудің тұтас мазмұнына кіріктірілген. Оларды қалыптастырған жағдайда, оқушыларда күнделікті өмірде әртүрлі пәндік салаларға қатысты міндеттерді қойып, оларды шешу және түсіндіру барысында талдау, пайымдау және ой түйю қабілеттері дамиды. NIS-Programme **сауаттылықтың мынадай түрлерін** қалыптастыруды көздейді:

- **Функционалдық сауаттылық** – адам қызметінің, қоғамдық және әлеуметтік қарым-қатынастың әртүрлі салаларындағы міндеттердің кең ауқымын шешу мақсатында қазіргі қоғамда толыққанды жұмыс істеу үшін жинақтаған білім мен дағдыларды пайдалану қабілеті.
- **Қаржылық сауаттылық** – жеке қаржыны басқаруда білім мен дағдыларды пайдалана білу, қысқа мерзімді шешімдер қабылдау және ұзақ мерзімді қаржылық жоспарлау арқылы өмірлік жағдайлар мен экономикалық өзгерістерді ескере отырып жеке әл-ауқатқа қол жеткізу қабілеті.

- **Кәсіпкерлік сауаттылық** – білім, идея және мүмкіндіктерді пайдаланып, оларды өзгерге пайда әкелетін құндылықтарға айналдыра білу қабілеті; мәдени, әлеуметтік немесе қаржылық мәні бар жобаларды жоспарлау және жүзеге асыру үшін ынтымақтастықта жұмыс істей алу қабілеті.
- **Құқықтық сауаттылық** – өз құқықтары мен міндеттерін, адамдар мен ұйымдар арасындағы қатынастарды реттейтін құқықтық актілерді білу және қолдану; дау-жанжал жағдайларын талдау барысында құқықтық білімді пайдалану және әлеуметтік субъектілердің іс-әрекеттеріне құқықтық баға бере алу қабілеті.
- **Экологиялық сауаттылық** – табиғи жүйелер мен экологиялық қауымдастықтардың (экожүйелердің) ұйымдасу қағидаттарын түсіну және осы қағидаттарды тұрақты адам қауымдастықтарын құруда қолдана білу қабілеті.
- **Физикалық сауаттылық** – өмір бойы денсаулықты сақтау және белсенді өмір салтын ұстануға қатысты шешімдер қабылдау үшін қажет ақпаратты алу, түсіну және қолдану қабілеті.
- **Тұрақты даму сауаттылығы** – тұрақты дамуға үлес қосуға қажетті білім мен дағдыларды қолдана білу қабілеті; әлеуметтік, экономикалық және экологиялық жүйелердің өзара әрекеттесуін және өмірді қамтамасыз етудегі рөлін түсіну; тұрақты өмір салтын ұстануға ықпал ететін іс-шараларға қатысу және әртүрлі көзқарастарды бағалай білу қабілеті.
- **Денсаулық сақтау (медициналық) сауаттылығы** – өз денсаулығы мен басқа адамдардың (физикалық және психикалық) саулығына қатысты саналы шешім қабылдау қабілеті; денсаулық пен әл-ауқатқа әсер ететін факторларды анықтай білу.
- **Медиа және ақпараттық сауаттылық** – ақпаратты талдау мен бағалауға, оның дереккөздерін тексеруге, шындық пен жалғанды ажыратуға және өмірлік шешімдер қабылдауда ақпаратты саналы пайдалануға мүмкіндік беретін білім мен дағдылар жиынтығы.
- **Цифрлық сауаттылық** – цифрлық технологиялар мен интернет ресурстарын қауіпсіз, жауапты және тиімді қолдану үшін қажетті білім мен дағдыларды пайдалана білу қабілеті.
- **Деректермен жұмыс істеу сауаттылығы** – деректерден қажетті ақпаратты алу, оны талдау және математикалық түсінік пен статистикалық дағдылар негізінде жаңа ақпаратты жасау қабілеті.
- **Программалау және кодтау сауаттылығы** – компьютерлер мен роботтар сияқты құрылғыларды тиімді пайдалану үшін қажетті программалау тілдері, үлгілер, процестер мен жүйелер туралы білім мен дағдыларды қолдану қабілеті.
- **Жасанды интеллект саласындағы сауаттылық** – жасанды интеллект технологияларын түсіну, қолдану, бағалау және оларды жауапкершілікпен пайдалану қабілетін қамтитын білім, дағдылар мен ұстанымдар жиынтығы. Бұл сауаттылық жасанды интеллекттің техникалық негіздерін, оның мүмкіндіктері мен шектеулерін сыни тұрғыдан талдай білу қабілетін, этикалық және құқықтық қырларын түсінуді, сондай-ақ жасанды интеллекттің қоғам мен жеке өмірге әсерін ұғынуды қамтиды.
- **Болашаққа бағытталған сауаттылық** – тез өзгеріп жатқан, технологияларға бай әлемде ақпаратты түсіну, сыни тұрғыдан пайымдау және оны жаңа білімге айналдыру үшін өз білімін, дағдыларын және құндылықтарын тиімді пайдалана білу қабілеті.

5.6 NIS-Programme шеңберінде қалыптасатын білім мен құндылықтар оқушылардың күнделікті іс-әрекетінің өзегіне айналып, олардың мынадай дағдылары арқылы көрініс табуы тиіс:

Танымдық және метатанымдық дағдылар

- **Сын тұрғысынан ойлау** – ақпаратты талдау, оның сапасын бағалау, түрлі көзқарастар тұрғысынан қарастыру және дәлелді шешім қабылдау қабілеті. Сын тұрғысынан ойлау

рационалды және логикалық ойлауды, аргументтер мен дәлелдерді талдауды, ақпаратты сыни көзбен бағалап, түсіндіруді қамтиды. Бұл дағды мәселелерді жан-жақты көруге, өзін-өзі бақылау мен өзін-өзі бағалау қабілеттерін дамытуға, сондай-ақ коммуникация мен ынтымақтастық дағдыларын жетілдіруге ықпал етеді.

- **Шығармашылық ойлау** – дәстүрлі тәсілдерден ерекшеленетін, жаңа идеялар, тұжырымдамалар мен шешімдер ұсыну қабілеті. Бұл дағды кез-келген нәрсені тек бір қырынан ғана емес, оның басқа қырларын да көруге мүмкіндік береді. Шығармашылық ойлау икемділікті, түрлі идеялар мен ұғымдарды байланыстыру қабілетін, инновациялық және тәжірибелік әрекеттерге бейімділікті қамтиды.
- **Мәселелерді шешу және шешім қабылдау** – күрделі жағдайларды талдау, проблемаларды анықтау және тиімді шешу жолдарын табу қабілеті; негізделген шешім қабылдау, ықтимал салдар мен тәуекелдерді бағалау және қабылданған шаралардың орындалуын бақылау дағдысы.
- **Зерттеу дағдылары** – зерттеу жүргізу үшін қажетті қабілеттер жиынтығы, оған сұрақ қою, деректерді жинау мен талдау, нәтижелерді түсіндіру және қорытындылар жасау кіреді. Бұл дағдылар зерттеу саласына байланысты әртүрлі болуы мүмкін, бірақ, әдетте, гипотезалар мен зерттеу сұрақтарын әзірлеу, деректерді жинау әдістерін анықтау, оларды талдау және нәтижелерді жалпылау мен ұсынуды қамтиды.
- **Оқуды үйрену** – өз білімін жетілдіру және оқу мен өмірде табысты болу үшін түрлі оқу стратегиялары мен әдістерін саналы әрі тиімді қолдану қабілеті. Бұл дағды оқу мақсаттарын айқындауды, тиісті әдістер мен тәсілдерді таңдауды, өз ілгерілеуін бағалауды және нәтижелер негізінде тәсілдерді түзетуді қамтиды; ол оқушылардың өз оқуына және дамуына жауапкершілікпен қарауына ықпал етеді.
- **Өзін-өзі реттеу** – өз эмоцияларын, ойларын, жүріс-тұрысын, түрлі жағдайларға реакциясын басқара білу және еш кедергілерге қарамастан мақсатқа жетуге ұмтылу қабілеті. Бұл дағды уақытты, энергияны және назарды тиімді басқару, эмоциялар мен күйзелісті реттеу, өз іс-әрекетіне жауапкершілік алу және күрделі жағдайларда тиімді шешім қабылдау қабілетін қамтиды.
- **Есептік ойлау** – есептеу құралдары мен технологиялары арқылы мәселелерді талдау және шешу қабілеті. Бұл дағды программалау негіздерін түсіну, деректер мен алгоритмдермен жұмыс істеу, компьютерлік қосымшаларды қолдану және технологиялармен жұмыс істеу барысында сын тұрғысынан ойлауды қамтиды.
- **Жүйелі ойлау** – күрделі жүйелер мен олардың компоненттері арасындағы өзара байланыстарды талдау қабілеті, бір элементтің басқаларына және бүкіл жүйеге әсерін түсіну. Бұл дағды мәселелерді жүйе контекстінде қарастырып, көптеген факторларды ескеретін, кешенді шешімдер ұсынуға мүмкіндік береді.
- - Әлеуметтік және эмоциялық дағдылар
- **Ынтымақтастық** – ортақ мақсатқа жету немесе ортақ мәселені шешу үшін басқа адамдармен жұмыс істей білу қабілеті. Бұл дағдыға басқа адамдардың көзқарасын тыңдай және түсіне білу, келіссөз жүргізу және ымыраға қол жеткізу, топта тиімді жұмыс істеу, міндеттерді бөлу және ұжымдық шешім қабылдау үдерісіне қатысу жатады.
- **Коммуникация** – өз ойы мен идеясын анық және әсерлі жеткізе білу, өзгелерді тыңдап, түсіну, байланыс орнату және сендіру қабілеті. Бұл дағды әртүрлі коммуникациялық арналарды (ауызша және жазбаша сөйлеу, электрондық пошта, әлеуметтік желілер) тиімді пайдалану және түрлі жағдайлар мен мәдени контексттерге бейімделе білу дағдыларын қамтиды.
- **Әлеуметтік жауапкершілік** – қоғам өміріне саналы түрде қатысу және өз әрекеттерінің әлеуметтік, экономикалық және экологиялық салдарын ескере отырып, адамдар мен табиғаттың әл-ауқатына қамқорлық таныту қабілеті. Бұл дағдыға этикалық қағидаттарды ұстану, әлеуметтік мақсаттарға қол жеткізуге және қоғам мен қоршаған орта үшін

жағымсыз салдарды жоюға бағытталған салмақты шешімдер қабылдау мен әрекет ету жатады.

- **Көшбасшылық** – ортақ мақсатқа жету жолында адамдарды басқару және олардың іс-әрекетіне ықпал ету қабілеті. Көшбасшылыққа команданы ынталандыру, жұмысты басқару және үйлестіру қабілеті, жанжалдарды реттеу, мәселелерді шешу және шешім қабылдау дағдылары жатады. Көшбасшы қарым-қатынас орнатуға, келіссөз жүргізуге бейім болуы, өзгелерді сендіре және шабыттандыра білуі, өз дамуына және дағдыларын жетілдіруге үнемі дайын болуы керек.
- **Эмоциялық тұрақтылық** – өз эмоцияларын басқара білу және күйзеліс жағдайларына сабырмен жауап беру қабілеті. Бұл дағдыға эмоциялық күйді бағалап, оны реттеудің тиімді стратегияларын қолдану дағдылары кіреді. Эмоциялық тұрақтылық сабыр сақтауға, ойластырылған шешім қабылдауға және қиын жағдайларда тиімді әрекет етуге мүмкіндік береді.
- **Білуге құштарлық** – жаңа білім алуға, адамдар мен қоршаған әлемді тануға деген ішкі ұмтылыс пен ашықтық, танымдық қажеттіліктерді қанағаттандыруға және жаңа тәжірибе мен әсер алуға деген шынайы ниет.
- **Эмпатия** – басқа адамдардың эмоцияларын, көңіл-күйлерін және қажеттіліктерін түсіне және сезіне білу қабілеті; өзгенің орнына өзін қоя білу және оның жағдайына жанашырлықпен, түсіністікпен қарау. Бұл тиімді тұлғааралық қарым-қатынас жасау және басқа адамдармен жақын байланыс орнатудың негізгі дағдысы.
- **Өзіндік сана** – өз ойларын, эмоцияларын және әрекеттерін түсіну, күшті және әлсіз жақтарын білу, өзін шынайы бағалау және өз әрекеттері мен қандай да бір жағдайларға қатысты реакцияларын талдай білу қабілеті. Бұл дағды жеке құндылықтар мен сенімдерді, мақсаттарды түсінуді қамтиды, соның арқасында адам саналы шешім қабылдап, жеке қажеттіліктері мен мақсаттарына сай әрекет жоспарын құра алады.
- **Табандылық пен төзімділік** – қиындықтарға, сәтсіздіктерге немесе стресстік жағдайларға тап болған кезде де жұмысты жалғастырып, ынтасын сақтай білу қабілеті. Бұл дағды сәтсіздіктермен күресуге, сындарлы сынды қабылдауға және мақсатқа жету жолында туындайтын мәселелерді шешудің жолдарын табуға көмектеседі. Табандылық пен төзімділік өмірдің түрлі салаларында қиындықтарды жеңуге және табысқа жетуге мүмкіндік береді.
- **Бейімділік пен икемділік** – қоршаған ортадағы өзгерістерге тез бейімделу және жаңа жағдайлар мен талаптарға икемді бола білу қабілеті. Бұл дағдыға жоспарларды өзгертуге дайын болу, міндеттер арасында тез ауысу және жаңа үдерістер мен технологияларға бейімделу, сын пікірді дұрыс қабылдау және қателіктерден сабақ алу арқылы болашақтағы қиындықтарды еңсеру жатады.

Практикалық және физикалық дағдылар

- **АКТ дағдылары** – ақпарат алмасу, өңдеу, сақтау және ұсынуда, сондай-ақ өмірдің әртүрлі салаларындағы міндеттерді шешу және мақсаттарға қол жеткізуде ақпараттық технологиялар мен коммуникациялық құралдарды пайдалану қабілеті. Бұл дағдыларға компьютерлермен, бағдарламалық жасақтамамен және ғаламтор ресурстарымен жұмыс істей білу, электрондық пошта, әлеуметтік желілер және басқа да құралдар арқылы белсенді қарым-қатынас жасау, сондай-ақ әртүрлі дереккөздерден алынған ақпаратты сыни тұрғыдан бағалау және тиімді пайдалану қабілеті кіреді.
- **Алғашқы көмек көрсету** – адамның өмірін сақтап қалу, төтенше жағдай кезінде асқынудың алдын алу және зардап шеккен адамның өмірі мен денсаулығына төнген қауіп-қатерді азайту мақсатында шұғыл және кешенді шараларды қолдана білу қабілеті. Бұл шараларды медициналық қызметкерлер келгенге дейін оқиға орнында зардап шеккен адамның өзі (өзіне-өзі көмек көрсету) немесе жанындағы адам (өзара көмек) жасайды.

- **Музыкалық аспаптарда ойнау/драма/би** – өз денесін, дауысын немесе аспабын пайдалана отырып, музыкалық әуендер, драмалық бейнелер немесе би қимылдарын берілген композицияға, режиссерлік ойға немесе орындаушылық техникаға сәйкес орындау қабілеті. Бұл дағдылар шығармашылық ойлауды, қозғалыс үйлесімділігін, көркемдік бейнелілікті және музыкалық, драмалық немесе би формаларын түсінуді талап етеді.
- **Қолөнер** – белгілі бір құралдар мен техникаларды пайдалана отырып, өз қолымен бұйымдар жасау қабілеті. Бұл көбінесе дәстүрлі қолөнер түрлерімен (тоқу, кесте тігу, керамика, ағаш өңдеу және т.б.) байланысты. Қазіргі кезде бұл салада әртүрлі өнімдер мен жобаларды жасау үшін компьютерлік бағдарламалар мен цифрлық технологияларды пайдаланылады. Қолөнер дағдылары өз болмысынды танытуда, жүйкені тыныштандыру мен демалуда, шығармашылықпен айналысуда және бірегей қолөнер бұйымдарын жасауда маңызды.
- **Спортпен шұғылдану** – денені шынықтырып, денсаулықты нығайту және спорттық нәтижелерге қол жеткізу мақсатында дене шынықтыру жаттығуларымен және спорттық іс-шаралармен дұрыс және тиімді айналыса білу. Бұл дағды тандап алынған спорт түрінің ережелері мен техникасын меңгеруді, командада жұмыс істеуді, спорттық ортада тәртіппен мінез-құлық этикасын сақтауды талап етеді.
- **Тиімді тұтыну** дегеніміз – қоршаған ортаға және қоғамға зиян келтірмейтін тауарлар мен қызметтерді олардың шығу тегін, сапасын, қаптамасын, пайдалану тәсілін, сондай-ақ өз қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, саналы түрде таңдай білу қабілеті. Бұл дағдыға қалдықтарды кәдеге жарату және қайта өңдеу, ресурстарды үнемдеу және қоршаған ортаны қорғау әдеті де жатады.

5.7. Белгіленген құндылықтар, білім, сауаттылық түрлері мен дағдыларды жұмылдыратын негізгі құзыреттіліктер аясында Зияткерлік мектептердің мақсаты – жоғары білімді, шығармашыл, сондай-ақ төменде көрсетілген **негізгі құзыреттіліктерге** ие тұлғаның үйлесімді қалыптасуы мен дамуына қолайлы білім беру кеңістігін құру. Негізгі құзыреттіліктердің сипаттамасы төменде берілген.

- **Таным** дегеніміз – адамның тиімді түрде білім ала білуін, жаңа білім мен дағдыларды игеріп, оларды өмірдің әртүрлі салаларында қолдана білуін, сондай-ақ дүниені тану үдерісіне сын көзбен қарап, өзінің танымдық қабілеттерін саналы түрде дамыту дағдысын көрсететін құзыреттілік. Ол мынадай қабілеттерді қамтиды: ақпаратты талдай білу, оқытудың әртүрлі әдістері мен стратегияларын қолдану, креативті, аналитикалық және сыни ойлау қабілеттерін дамыту, сондай-ақ білім алу және өзін жетілдіру үдерісін жақсарту мақсатында өз білімі мен тәжірибесіне рефлексия жасай білу қабілеті.
- **Өзін-өзі реттеу** дегеніміз – адамның түрлі жағдайларда өз эмоциясы, ойы мен әрекеттеріне ие болып, өзін ұстай білу қабілетін көрсететін құзыреттілік. Ол өз эмоциясын ұстай білу, дәйекті шешім қабылдау және мақсат пен міндеттерге сай әрекет ете білу қабілетін білдіреді. Сонымен қатар өзін-өзі реттеуге өз уақыты мен мүмкіндіктерін тиімді қолдана білу, өзгерістер мен стрестік жағдайларға бейімделе алу қабілеті де жатады.
- **Цифрлық құзыреттілік** дегеніміз – деректерді өңдеу, жеткізу және сақтау, сондай-ақ өмірдің әртүрлі салаларындағы міндеттерді шешу және мақсаттарға жету үшін ақпараттық және коммуникациялық технологияларды пайдалану қабілетін көрсететін құзыреттілік. Оған мынадай қабілеттер жатады: электрондық құжаттармен және дерекқорлармен жұмыс істей білу, мәтіндер, графика және дыбыс жазу, оны өңдеу үшін программалық жасақтаманы пайдалана алу қабілеті, ақпарат іздеу, коммуникация және бірлесіп жұмыс істеу үшін желілік технологиялармен жұмыс істеп, интернетті пайдалана білу қабілеті. Сонымен қатар бұл құзыреттілікке цифрлық технологиялар арқылы алынған ақпаратты бағалау және талдау, оны өз жұмысында пайдалану қабілеті де жатады.

- **Қолданбалы** құзыреттілік дегеніміз – адамның жұмысына, тұрмыстық жағдайларына, оқуына және өмірдегі басқа да салаларына қатысты күнделікті практикалық жағдаяттарда білімін, дағдылары мен білігін қолдану қабілетін көрсететін құзыреттілік. Басқаша айтқанда, бұл проблемаларды шеше білу, өнімді жобалап, жасап шығару, эксперименттер жүргізу, сонымен бірге өз жұмысында құралдарды, техниканы және технологияларды пайдалану қабілеті. Бұл құзыреттілікке өз жұмысы мен оның өнімділігін бағалап, жетілдіру қабілеті және команда мүшелерімен ынтымақтаса жұмыс істей білу қабілеті де жатады.
- **«Эко-Мен»** дегеніміз – адам мен қоршаған орта арасындағы байланысты түсініп, табиғи ресурстар мен биологиялық алуантүрлілікті сақтау үшін жауапкершілікті сезіну қабілетін көрсететін құзыреттілік. Бұған экожүйелер мен қоршаған орта проблемалары туралы білім, табиғи ресурстарды ұқыпты пайдаланып, қоршаған ортаға тигізер әсерін азайтуға бағытталған шешім қабылдай алу білігі, сондай-ақ өз жұмысында экологиялық таза технологиялар мен әдіс-тәсілдерді қолдана білу дағдысы да жатады. Сонымен бірге «Эко-Мен» негізгі құзыреттілігі тұрақты даму қағидаттарына сәйкес әрекет етуді және экологиялық бастамаларды насихаттап, қолдау мүмкіндіктерін пайдалану қабілетін де білдіреді.
- **Қарекетшілдік** – адамның бастамашыл, іскер және өмірдің әртүрлі салаларында әрекет етуге дайын болу қабілетін көрсететін құзыреттілік. Басқаша айтқанда, алмағайып кезеңде көш бастау, өзгеріске толы жағдайда шешім қабылдап, әрекет ету, мақсат қойып, оған жету үшін жұмыс істеу дегенді білдіреді. Қарекетшілдікке шығармашылық тұрғыдан ойлау, бастамашылдық пен бейімделу қабілеті және ықтимал проблемаларды алдын ала болжап, оларды шешуде бір қадам алда жүру қабілеті жатады.
- **Әлеуметтік өзара әрекеттесу** дегеніміз – адамның тиімді қарым-қатынас жасау, ынтымақтасып, ұжымда жұмыс істей алу қабілетін көрсететін құзыреттілік. Оған басқа адамдарды тыңдай және түсіне алу қабілеті, сонымен бірге серіктестік орнатып, қақтығыстарды шешіп, мәмілеге келу білігі кіреді. Бұл құзыреттілікке сонымен қатар мәдениетаралық ортада жұмыс істей білуді, адамдардың ұлттық және нәсілдік ерекшеліктерін құрметтеуі мен сенімді қарым-қатынас құруға ұмтылу қасиеті де жатады. Бұл әртүрлі адамдар тобымен, оның ішінде балалармен, жасөспірімдермен, ересектер және қарттармен жұмыс істеуді, сондай-ақ түрлі әлеуметтік және экономикалық топтарға жататын адамдармен қарым-қатынас жасауды білдіреді.
- **Түрлендіру** құзыреттілігі дегеніміз – жаңа құндылықтар мен идеяларды ұсыну қабілеті, өз әрекеттері мен қабылдаған шешімдері үшін мойнына жауапкершілік алу, дауларды оңтайлы реттеп, күрделі мәселелердің шешімін таба алу дағдысы. Оған қолданыстағы үдерістер мен жүйелерді талдау және бағалау қабілеті, олардағы қиындықтар мен кемшіліктерді анықтау, оларды жақсарту үшін жаңа тәсілдер мен шешімдерді ұсыну және енгізе білу білігі жатады. Бұл құзыреттілік командада жұмыс істей білуді, әртүрлі тараптардың мүдделері мен қажеттіліктерін ескеруді, сонымен қатар тараптарға құрмет көрсете отырып, ымыраға келтіру, дауларды шеше білу білігін қамтиды. Осы құзыреттілік шеңберінде әлеуметтік, экологиялық және экономикалық аспектілерді және олардың болашақ ұрпақ үшін салдарын ескере отырып, біртұтас тәсілдеме негізінде күрделі шешімдер қабылдай білу маңызды.
- **Жаһандық құзыреттілік** адамның мәдениетаралық және жаһандық ортада қарым-қатынас жасай алу қабілетін, сондай-ақ жаһандық мәселелерді түсіну және бағалау, тұрақты даму мен ұжым игілігіне ықпал ететін шешімдерді табу қабілетін танытады. Сонымен бірге бұл құзыреттілікке әртүрлі елдер мен мәдениет өкілдерімен оңтайлы қарым-қатынас жасау, олардың мәдени дәстүрлерін, әдет-ғұрыптары мен нанымдарын түсіну және құрметтеу, келісімге қол жеткізу және дауларды шешу үшін мәдениетаралық дағдыларды пайдалану білігі де жатады. Жаһандық құзыреттілік жаһандық және мәдениетаралық

ортада әрекет ету қабілетін, әлемнің әртүрлі өңірлері арасындағы өзара байланыс пен тәуелділікті түсіну дағдысын, сондай-ақ тұрақты дамушы және әділ әлемдік қоғамдастық құру үшін әрекет ету білігін білдіреді.

Бұл өзекті құзіреттіліктер Зияткерлік мектептер түлектеріне өз бойларында жалпыадамзаттық және этномәдени құндылықтарды сіңіруге, кез келген өмірлік жағдайда **функционалды сауаттылық пен бәсекеге қабілеттілік** танытуға мүмкіндік береді.

6. Зияткерлік мектептердегі білім беру құрылымы

- 6.1.** Зияткерлік мектептерде оқыту үдерісі білім берудің үш деңгейіне сәйкес жүзеге асырылады:
- бастауыш білім бастауыш мектепте беріледі (1–5-сыныптар);
 - негізгі орта білім орта мектепте беріледі (6–10-сыныптар);
 - жалпы орта білім жоғары мектепте беріледі (11–12-сыныптар).

Бұл құрылымда оқушылардың есею кезеңдері, жас ерекшеліктеріне қарай олардың танымының даму мүмкіндіктері ескеріліп, әлемдік білім беру кеңістігіндегі білім беру үдерісін ұйымдастырудың озық тәжірибелері ескерілді.

6.2 Бастауыш мектеп (1-5-сыныптар)

Бастауыш мектепте білім берудің негізгі міндеті оқушылардың алғашқы оқу дағдыларын дамыту және пропедевтикалық білімнің қалыптасуын қамтамасыз ету болып табылады. Бұл сыныптарда адам, табиғат және қоғам туралы білім негіздерін меңгеруге, рухани-адамгершілік құндылықтарын қалыптастыруға, оқушылардың ойлау дағдыларын, шығармашылық қабілеттерін дамытуға, қоршаған ортамен танысып, ондағы өз орнын түйсінуге, өзін тұлға ретінде танытып, зердесін дамытуға қажетті біліктер мен дағдыларды меңгеруге жағдай жасалған.

Оқытудың нормативтік мерзімі – 5 жыл. Ұсынылатын оқушы жасы – 6(7) жастан 11 жасқа дейін.

Бұл деңгейді бітіргеннен кейін оқушылардың мынадай құзыреттіліктері қалыптасады:

- негізгі құндылықты көзқарастар және тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттері;
- өзін-өзі дамытуға алғашқы дайындық, дүниені тануға және оқуға деген ынтасы;
- негізгі логикалық және зерттеу әрекеттері, сондай-ақ ақпаратпен жұмыс істей білу;
- негізгі әлеуметтік-эмоциялық, практикалық және физикалық дағдылар;
- әр білім беру саласы мен әрбір пәнге тән жаңа білім алу, оны түрлендіру және функционалды тұрғыдан қолдану тәжірибесі;
- негізгі мектепке көшуге, оның ішінде күрделі оқу үдерісіне бейімделуге және кеңейтілген оқу бағдарламасына дайындық.

6.3. Негізгі мектеп (6–10-сыныптар)

Негізгі мектептің міндеті – оқушыларға қажетті базалық білім негіздерін меңгеруге, жаратылыстану-математика бағыты бойынша өз бетінше оқу, жобалау және зерттеу жұмыстарын үйлестіре отырып, бейінді оқу түрін таңдауға және тұлғалық қасиеттерін дамытуға жағдай жасау.

Нормативтік оқу мерзімі – 5 жыл (6–10-сыныптар). Ұсынылатын оқушы жасы – 11(12) жастан 16 жасқа дейін.

Негізгі мектепті бітірген оқушылардың бойында төмендегідей қасиеттер қалыптасады:

- негізгі құндылықты көзқарастар және тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттері;
- өзін-өзі дамытуға, дербестікке, бастамашылдыққа және өзін-өзі тұлға ретінде анықтауға дайындық;
- дүниені тануға, оқуға және мақсатты іс-әрекетке ынталандыру;
- әлеуметтік-эмоциялық, практикалық және физикалық дағдылардың жеткілікті (орташа) деңгейі;
- әр білім беру саласы мен әрбір пәнге тән жаңа білім алу, оны түрлендіру және функционалдық тұрғыдан қолдану тәжірибесі, оның ішінде оқу және әлеуметтік жобаларды жүзеге асыру;
- жоғары мектепке көшуге, өзінің қызығушылықтары мен қабілеттеріне сәйкес жеке оқу траекториясын құруға дайындық.

6.4. Жоғары мектеп (11–12-сыныптар)

Жоғары мектепте оқытудың басты міндеті – жаратылыстану-математика бағытында бейінді оқытуды жүзеге асыру және жоғары оқу орындарына түсу үшін оқушылардың академиялық даярлығын қамтамасыз ету. Жоғары мектепте оқушылардың коммуникативтік, әлеуметтік, зерттеушілік дағдылары мен мәселелерді шеше білу қабілеттері белсенді әрі мақсатты түрде дамытылады. Бұл кезеңде оқушыларға өз-өзін тануға және әлеуметтік, азаматтық, кәсіби бағытын анықтауға мүмкіндік беріледі.

Нормативтік оқу мерзімі – 2 жыл (11–12-сыныптар). Ұсынылатын оқушы жасы – 16 жастан 18 жасқа дейін.

- Жоғары мектепті бітіргеннен кейін оқушыларда төмендегідей дағдылар қалыптасады:
- негізгі құндылықты көзқарастар және тұлғаның әлеуметтік маңызды қасиеттері;
- өмір бойы білім алуға, өзін-өзі жетілдіруге және өзін-өзі дамытуға ынталы болуы;
- эмоциялық интеллект, физикалық белсенділік, шығармашылық хобби және салауатты өмір салтын ұстанудың жоғары деңгейін білдіретін әлеуметтік-эмоциялық, практикалық және физикалық дағдылар;
- әр білім беру саласы мен әрбір пәнге тән жаңа білім алу, оны түрлендіру және функционалдық тұрғыдан қолдану тәжірибесі, оның ішінде білімдік, зерттеушілік және әлеуметтік жобалар;
- қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде білім алу дағдысы;
- үздік ұлттық және шетелдік оқу орындарына түсуге дайын болуы.

7. Білім беру салалары бойынша күтілетін оқу нәтижелері

- 7.1. Күтілетін оқу нәтижелері дегеніміз – орта білім берудің барлық деңгейлері бойынша әрбір білім беру саласы аясындағы жоспарланған оқу нәтижелерін айқындайтын, білім берудің ұзақ мерзімді мақсаттарының жүйесі болып табылады.
- 7.2. Күтілетін оқу нәтижелері пәндердің оқу бағдарламаларын әзірлеуге негіз болады. Оқу бағдарламаларында осы жалпыланған күтілетін оқу нәтижелері берілген пәнді сыныптар бойынша және әр бөлім бойынша оқыту мақсаттарында нақтыланып, көп деңгейлі жүйені құрайды.
- 7.3. Күтілетін оқыту нәтижелерінің жүйесі оқушыларды мектеп «бітірген» кезде білім берудің ұзақ мерзімді мақсаттарына кезең-кезеңімен жетелеуге мүмкіндік туғызады. Ол үшін оқушылар пән бойынша ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді (нақты сабақ) оқу кезеңдеріне жоспарланған күтілетін оқу нәтижелеріне қол жеткізуі қажет.
- 7.4. Оқушылардың ұзақ мерзімді мақсаттарға қол жеткізуі олардың пәндерден алған білімін пайдаланып, жас ерекшеліктеріне сай өмірде кездесетін түрлі жағдайларда туындаған мәселелерді шешуге дайын болуымен сипатталады.
- 7.5. Күтілетін оқу нәтижелері бірнеше ұқсас пәнді кіріктіретін әрбір білім беру саласының, әрбір пәннің өзіне тән ерекшелігін ескеріп жобаланған.
- Зияткерлік мектептердегі білім беру мазмұны тұтас білім берудің негізін құрайтын **алты білім беру саласын қамтиды**, олар: **«Тіл және әдебиет»**, **«Математика және информатика»**, **«Жаратылыстану»**, **«Адам және қоғам»**, **«Өнер»**, **«Дене шынықтыру»**.
- 7.6. **«Тіл және әдебиет»** білім беру саласы бойынша күтілетін оқу нәтижелері
- Оқушы:
- қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде ауызша және жазбаша сөйлеуді меңгереді, қажетті ақпаратты қойылған мақсатқа сай немесе мәселені шешу үшін жинау, іріктеу, өңдеу және жеткізу мақсатында тілдік әрекеттерді (тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым) пайдаланады;
 - оқуда да, күнделікті өмірде де берілген контекстке сай өз ойлары мен идеяларын үш тілде, ауызша және жазбаша түрде шығармашылық тұрғыда жеткізе алады;
 - қандай да бір өмірлік жағдайларда қарым-қатынас жасау мақсатында қоршаған ортаға деген эмоциялық-құндылықты қатынасын білдіру үшін коммуникативтік дағдыларын дамытады;
 - тілді қоршаған ортаны тану, сондай-ақ әртүрлі мәселелерді шешуде өз ұстанымын негіздеу құралы ретінде түсінеді;
 - халықаралық мәдени мұраның бір бөлігі ретінде ұлттық және әлемдік әдебиетті бағалай алады, сондай-ақ әдебиетті өзін дамыту және жетілдірудің негізі ретінде қарастырады.
- 7.7. **«Математика және информатика»** білім беру саласы бойынша күтілетін оқу нәтижелері
- Оқушы:
- қоршаған ортамен тығыз қарым-қатынаста болу үшін математикалық тілді, заңдар мен заңдылықтарды, терминдер мен ұғымдарды қолдана алады;

- оқуда және күнделікті өмірде туындайтын жағдаяттар бойынша сындарлы шешім қабылдау, оларды дәлелдеу үшін математикалық ақпарат (формулалар, диаграммалар, кестелер, сызбалар, графиктер) түрлерін сауатты түрде қолдана алады;
- компьютерлердің жұмыс істеуінің негізгі қағидаттарын, жүйелік және қолданбалы бағдарламалық жасақтаманың мақсаты мен негізгі функцияларын; дерекқорларды басқару жүйелерінің негіздерін, веб-программалау негіздерін біледі;
- модельдеу, алгоритмдеу, программалау және математикалық әдістерді пайдалана отырып, есепті шешуге сәйкес әдістер мен тәсілдерді анықтау үшін оны талдай алады;
- алынған нәтижелердің дұрыстығын бағалап, өз шешімдері мен қорытындыларын логикалық тұрғыда негіздей алады;
- ақпаратты қолдану, талдау және түрлендіру арқылы, соның ішінде ақпараттық-коммуникациялық технологиялар негізінде, нақты нысандар мен үдерістердің модельдерін құра алады;
- ауызша және жазбаша хабарламаларда, соның ішінде зерттеу нәтижелерін берілген контексте негіздеу үшін АКТ мен математикалық тілді қолданады;
- берілген жағдаятта шешім қабылдау мақсатында қажетті математикалық деректерді жүйелейді, математикалық үдерістерді (өлшеу, есептеу, кестелерді, диаграммаларды, графиктерді және т. б. құру және оқу) таңдайды;
- сандық қатынастар мен кеңістіктік пішіндерді бейнелеп, түрлі контекстерде практикалық есептерді шешу үшін оларды қолдана алады, белгісіз шаманы белгілі шаманың негізінде анықтайды, жіктеу жүргізе алады;
- есептерді шешу үшін қолданбалы бағдарламаларды пайдалану мүмкіндіктерін бағалай алады.

7.8. «Жаратылыстану» білім беру саласы бойынша күтілетін оқу нәтижелері

Оқушы:

- қазіргі заманғы жаратылыстану ғылымдарының әлемдік бейнесі мен ғылыми таным әдістері туралы түсінікке ие; жаратылыстану ұғымдарын және тірі табиғаттың даму заңдылықтарын қолдана алады; табиғаттың сан алуандығы мен күрделілігін, табиғи құбылыстар мен үдерістердің өзара байланысын, себептері мен салдарын түсінеді; жаратылыстану білімдерінің адамның түрлі іс-әрекет салаларындағы маңызын біледі;
- тірі және өлі табиғаттағы үдерістердің сипатын, экожүйе құрамдас бөліктерінің өзара байланысын және адам әрекетінің қоршаған ортаға әсерін ашып көрсететін қарапайым тәжірибелер мен бақылаулар жүргізе алады;
- зерттеу жұмысының толық циклін меңгерген: мәселені тұжырымдау, гипотеза ұсыну, міндеттер қою, әдістер таңдау, деректерді талдау және түрлі формада ұсынылған нәтижелерді интерпретациялау; негізделген қорытындылар жасап, өз жұмыс нәтижелерін көпшілік алдында таныстыра алады;
- жаратылыстану білімдерінің ақпараттық-ұғымдық өрісінде бағдарлана алады және оны әлем туралы түсініктерін кеңейту мен құбылыстар арасындағы логикалық байланыстарды орнату үшін пайдаланады;
- адам қызметінің табиғатқа әсерін түсінеді және қоршаған ортадағы өзгерістердің себептерін анықтай алады; табиғатты сақтаудың маңызын негіздеп дәлелдейді, экологиялық ақпаратты талдау негізінде конструктивті шешімдер қабылдай алады;
- жаратылыстану білімдерін жеке қауіпсіздік пен денсаулықты сақтау, қоршаған орта құбылыстарын түсіндіру, технологияларды саналы әрі қауіпсіз пайдалану, табиғатты қорғау мақсатында қолдана алады.

7.9. «Адам және қоғам» білім беру саласы бойынша күтілетін оқу нәтижелері

Оқушы:

- қоғам дамуының негізгі ұғымдарын, заңдылықтарын, тарихи үдерістер туралы деректерді және тарихи фактілерді пайдалана отырып, қазіргі қоғамдық оқиғалар мен құбылыстарды түсіндіре және талдай алады;
- қажетті ақпаратты іріктей алады және оны белгілі бір қоғамдық жағдайды бағалау, мәселенің мәнін ашу және негізделген қорытынды жасау үшін қолдана алады;
- қоғамдық өмірдің күнделікті жағдайларын талдап, сын тұрғысынан бағалай алады, өз көзқарасын адамгершілік нормаларымен салыстыра отырып дәлелдей алады;
- өзекті қоғамдық оқиғалардың мәнін түсінеді, «әрекеттегі отансүйгіштік» таныта алады, белсенді азаматтық ұстанымын білдіреді.

7.10. «Өнер» білім беру саласы бойынша күтілетін оқу нәтижелері

Оқушы:

- арнайы терминдер мен ұғымдарды қолдана отырып, өнердің түрлерін таниды, олардың өзіндік ерекшеліктерін сипаттайды;
- көркем-музыкалық өнер арқылы өз әсерлерін, сезімдерін және көңіл күйін жеткізу тәсілдерін қолданады;
- өнер туралы білімдерін қолдана отырып, мәдениет саласындағы заманауи үрдістерге өз көзқарасын білдіреді;
- түрлі көркем және музыкалық шығармаларды талдап, құндылығын аша алады және оларға деген өзіндік көзқарасын қарапайым түрде жеткізе алады;
- мәдени мұраны, әр дәуірдің ерекшеліктерін түсінудің негізі ретінде өз халқының көркем және музыкалық мәдениетіне және әлемдік мәдениетке баға бере біледі;
- қолданбалы сипаттағы дағдыларды меңгереді (үлгілеу, сурет салу, ән айту, аспаптарда ойнау, көркем еңбек, дизайн және технология);
- көрнекі ақпаратты бекітудің негізгі құралдарын, әдістері мен тәсілдерін тани алады;
- көрнекі ақпарат пен жобалық ұсыныстарды бейнелеу үшін қолдан жасалған және компьютерлік графика құралдарын қолдана алады.

7.11. «Дене шынықтыру» білім беру саласы бойынша күтілетін оқу нәтижелері

Оқушы:

- жалпы гигиена мен дене шынықтыру негізі ретінде сауықтыру және спорттық жаттығулардың сан алуан түрлері мен формаларын қолданады;
- дене даярлығын арттыру үшін сауықтыру әдістерін таңдайды және оларды қолдана алады;
- сауықтыру бойынша түрлі дереккөздерден алынған қажетті ақпаратты жүйелейді, оны объективті түрде талдайды және салауатты өмір салтын сақтау үшін пайдаланады;
- командалық ойындарға қатысу барысында топта (командада) өзара әрекеттесу ережелері мен әдістерін қолдана алады.

7.12. «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық» пәні бойынша күтілетін оқу нәтижелері

Жоғары мектепті аяқтағаннан кейін оқушы:

- әскери қызметтің негіздерін, мақсатын, ұйымдық құрылымын, штаттық қару-жарақ пен техникасын; төменгі санатты тактикалық буын бөлімшесінің мүмкіндіктерін; бағдарлау құралдарының, робототехника мен IT-технологияларын қолдану негіздерін; Қазақстан Республикасының азаматтық қорғанысын ұйымдастыру негіздерін; заманауи зақымдау құралдарын қолдану кезінде, террористік қауіп-қатер мен табиғи апаттар жайлы ескерту жүйесін және оларды қолдану кезіндегі іс-қимыл тәртібін; табиғи апаттың сипаттамаларын, зақымдану ошақтарында құтқару және шұғыл авариялық-қалпына келтіру жұмыстарын ұйымдастыру тәртібі жайлы; штаттық қаруды тағайындау, орнату және

қолдану, жеке және ұжымдық қорғану құралдарын, радиоактивті және химиялық бақылау аспаптарын пайдалану тәртібі, адамдарды эвакуациялау мен оларды таратуды ұйымдастыру және жүргізу тәртібі жайлы; алғашқы медициналық көмек көрсетудің міндеттері мен түрлері жайлы; жол жүру ережесі жайлы білетін болады;

- әскери қызметтің, робототехниканың және IT-технологияларының негіздерін, ядролық, химиялық, бактериологиялық (биологиялық) қарудың және басқа да заманауи зақымдау құралдардың адамдарға, шаруашылық нысандарына, қоршаған ортаға әсері және олардың қолданысының экологиялық зардап-салдарын; табиғи немесе техногендік сипаттағы төтенше жағдайлар туындаған жағдайда салдарлары мен ықтимал экономикалық және экологиялық зиянын түсінеді;
- әртүрлі жағдайдағы ұрыс даласында жауынгер радиациялық және химиялық бақылау посты құрамында барлаушы ретінде әрекет етуді біледі; кәдімгі қаруды, жеке және ұжымдық қорғаныс құралдарын пайдаланады; жараланғанда, қан кеткен және күйік болған жағдайларда, дененің әртүрлі бөліктерінің ашық және жабық сынуы кезінде, үсік шалғанда, басынан күн (ыстық) өткенде, электр жарақатында, суға батқан кезде алғашқы медициналық көмек көрсетеді; дененің әртүрлі бөліктеріне әртүрлі зақымданулар болған кезде таңғыштармен таңады; интернетті пайдаланады, аудио-визуалды технологияларды пайдаланады, көлік құралдарын жүргізудің, робототехниканың теориялық негіздерін біледі; цифрлық фото және бейне жабдықтарды пайдаланады;
- заманауи зақымдау құралдарын қолдану кезінде туындауы мүмкін төтенше жағдайларды; табиғи немесе техногендік сипаттағы туындауы мүмкін төтенше жағдайларды талдайды;
- қабылданған шешімдердің салдарын бағалайды;
- туындауы мүмкін оқыс жағдайлар кезінде, заманауи зақымдау құралдарын қолдану барысында іс-қимыл алгоритмін; табиғи немесе техногендік сипаттағы туындауы мүмкін төтенше жағдайлар кезінде іс-қимыл алгоритмін жасайды.

8. Білім беру мазмұны

- 8.1.** Зияткерлік мектептердің білім беру мазмұнының құрамы мен құрылымы Қазақстан Республикасының орта білім берудің базалық мазмұнын халықаралық білім беру бағдарламаларымен кіріктіру негізінде бекітілді.
- 8.2.** Білім беру мазмұны Зияткерлік мектептердің білім беру мақсаттары, білім беру салаларының және оқу пәндерінің мақсаттарынан құралған мақсаттар жүйесіне қол жеткізу құралы болып табылады.
- 8.3.** Зияткерлік мектептердегі білім беру мазмұнын анықтау үшін келесі әдістемелік нұсқаулар пайдаланылды:
- білім беру мазмұнының көлемі мен құрылымына, жеке тұлғаның жас ерекшеліктеріне сәйкес даму динамикасына қарай оқу пәндерін оқыту реттілігі;
 - оқушыларды таным мен зерттеу қызметінің ғылыми әдістеріне, негізгі құзыреттіліктерді дамытуға жүйелі түрде тарту қажеттілігі;
 - білім беру мазмұнында пәнаралық кіріктіруді жүзеге асырудың орындылығы.
- 8.4.** Зияткерлік мектептердің білім беру мазмұны тұлғаның зияткерлік әлеуетін дамытудың негізі ретінде жаратылыстану-математика циклі бойынша пәндерді тереңдетіп оқытуға бағытталған. «Математика», «Физика», «Химия» және «Биология» пәндерінің мазмұнын тереңдетіп оқыту оқушылардың жобалық және зерттеу жұмыстарын ұйымдастыруы есебінен жүзеге асырылады.
- 8.5.** Зияткерлік мектептердің білім беру мазмұны үш тілді білім беру аясында жүзеге асырылады. Үш тілді білім беру дегеніміз – бұл қазақ, орыс және ағылшын тілдерін меңгерген, әртүрлі салаларда оңай сұхбаттаса алатын, өз халқының мәдениетін бағалайтын, басқа халықтардың мәдениетін түсініп, құрметтейтін көптілді тұлғаны – Қазақстан Республикасының азаматын қалыптастыру.
- Үш тілді білім беру іс жүзінде келесідей жүзеге асырылады:
- 1) қазақ, орыс және ағылшын тілдерін деңгейлік меңгеруді қамтамасыз ету;
 - 2) пәндерді қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде оқыту;
 - 3) балаларға мақсатты (қазақ) тілді оқытудың неғұрлым тиімді әдістерінің бірі ретінде тілге бойлау бағдарламасын енгізу.
- Тілге бойлау дегеніміз – білім беру ұйымдарында баланың мақсатты тілді меңгеруіне, оны қарым-қатынаста және оқу жұмыстарын орындау барысында қолдануға ынталандыратын оқу ортасын құру әдісі. Зияткерлік мектептер тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым сияқты әртүрлі сөйлеу әрекетінің түрлері арқылы ерте жастан қазақ тіліне бойлаудың (толық және ішінара) үлгілерін жүзеге асыруда. Оқушыларды тілге бойлау әдісі бойынша оқыту ата-аналардың таңдауына сәйкес жүзеге асырылады.
- Тілге толық бойлау кезінде қазақ тілі оқу мақсатына, осы мақсатқа жету құралына әрі қоршаған ортаны тану құралына айналады. Бастауыш сыныптың бастапқы бір жарым жылында оқу қазақ тілінде жүргізілетіндіктен, оқушылар қазақ тіліне толықтай бойлайды. 2-сыныптың екінші жарты жылдығынан бастап орыс тілін, ал 3-сыныптан бастап ағылшын тілін үйренеді.
- 8.6.** Зияткерлік мектептердегі білім беру мазмұны функционалды толыққанды білім берудің міндетті құрамдас бөліктері ретінде **6 білім беру саласын** қамтиды: «Тіл және әдебиет», «Математика және информатика», «Жаратылыстану», «Адам және қоғам», «Өнер»,

«Дене шынықтыру». Білім беру мазмұны оқу пәндері (оқу пәндері секілді әртүрлі білім беру салаларының) кіріктіру қағидаттарына негізделген.

Деңгей	Бастауыш мектеп	Негізгі мектеп	Жоғары мектеп
Сынып	1-5 сыныптар	6-10 сыныптар	11-12 сыныптар
Жасы	6-11 жас аралығы	11-16 жас аралығы	16-18 жас аралығы
Білім беру салалары	Пәндер		
Тіл және әдебиет	«Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т1) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т1), «Қазақ тілі» (Т2)/ «Орыс тілі» (Т2), «Ағылшын тілі»	«Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т1) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т1), «Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т2) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т2), «Ағылшын тілі»	«Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т1) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т1), «Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т2) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т2), «Ағылшын тілі»
Математика және информатика	«Математика», «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар»	«Математика», «Информатика»	«Математика» (7 сағ.), «Математика» (10 сағ.), «Информатика» (стандартты деңгей), «Информатика» (тереңдетілген деңгей), «Программалау»
Жаратылыстану	«Ғылымға кіріспе»	«Жаратылыстану» «Биология», «Физика», «Химия», «География»	«Биология» (стандартты деңгей), «Биология» (тереңдетілген деңгей), «Физика» (стандартты деңгей), «Физика» (тереңдетілген деңгей), «Химия» (стандартты деңгей), «Химия» (тереңдетілген деңгей), «География»
Адам және қоғам	«Дүниетану»	«Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы», «Құқық негіздері»	«Қазақстан тарихы», «Экономика»
Өнер	«Өнер»	«Өнер»	«Графика және жобалау»
Дене шынықтыру	«Дене шынықтыру»	«Дене шынықтыру»	«Дене шынықтыру», «Алғашқы әскери және технологиялық дайындық»
Білім беру саласынан тыс	-	-	«Жаһандық перспективалар және жобалық жұмыс»

8.7. Зияткерлік мектептерде білім берудің барлық деңгейлері үшін *міндетті пәндер, жобалық жұмыстар, элективті курстар, сыныптан тыс жұмыстар бекітілген*. Міндетті жобалық жұмысты енгізу оқушылардың зерттеу және ынтымақтастық дағдыларын, таныстыру және сыни ойлау дағдыларын дамытады. Жоғары мектептерде таңдау бойынша пәндер қарастырылған, бұл пәндерді оқыту стандартты және тереңдетілген деңгейлерде жүзеге асырылады.

8.8. Бастауыш мектептегі білім беру мазмұны

Бастауыш сыныптардағы білім беру мазмұны бастауыш мектептің негізгі миссиясына сәйкес бекітіледі, бұл миссия тек білім беруді ғана емес, сонымен қатар баланы рухани жағынан байытуды және әлеуметтік маңызды дағдылардың негізін қалыптастыруды көздеуі қажет. Бастауыш сыныптардағы білім берудің мазмұндық негізі білім берудің функционалдық дағдыларын дамытуға бағытталған: оқу, жазу, есептеу, өз ойын қисынды түрде баяндау, себеп-салдарлық байланыстар орнату, сонымен қатар зерттеу дағдылары мен шығармашылық қабілеттерін дамытуды да қамтиды.

«Тіл және әдебиет» *білім беру саласына «Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т1) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т1), «Қазақ тілі» (Т2) / «Орыс тілі» (Т2), «Ағылшын тілі»* пәндері кіреді.

Ана тілінде (мектептегі оқыту тіліне байланысты қазақ/орыс) білім беру оқушылардың қазақ/орыс тілінің грамматикалық құрылымдарын оқытатын дәстүрлі білім беруден оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға дейін өтуді қамтамасыз етеді. Қазақ/орыс тілі мен әдебиетінің кіріктірілуі оқушылардың барлық төрт сөйлеу дағдысын (тыңдалым, айтылым, жазылым, оқылым) дамыту үшін әдеби мәтіндерді пайдалануға негізделген. Бастауыш мектепті бітіргеннен кейін оқушылар ауызша сөйлеуді, бастапқы жазу дағдыларын, оқу дағдыларын меңгеріп шығады.

Екінші және үшінші тілдерді оқыту (мектептегі оқу тіліне қарай қазақ/орыс тілі және ағылшын тілі) тілді деңгейлік меңгеруді ұйымдастыруға бағытталған. Бұл пәндердің білім беру мазмұны ойын және танымдық іс-әрекеттер арқылы оқушылардың тіл үйренуге деген қызығушылығын және оң көзқарасын арттыруға, сонымен қатар ақпарат алмасудың бастапқы қарым-қатынас дағдыларын, сөз тіркестері мен сөйлемдердің мағынасын және оларды нақты жағдаяттарда қолдану әдістерін түсіне отырып, мәтінмен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

«Математика және информатика» білім беру саласының мазмұны *«Математика»* және *«Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар»* пәндерін қамтиды.

Бастауыш сыныптағы «Математика» пәнінің мазмұны оқушылардың математика тілінің және кеңістіктік ойлау негіздері туралы білімін қалыптастыруға, арифметикалық амалдарды орындауға, ауызша және жазбаша есептеу алгоритмдерін меңгеруге, сандық өрнектерді есептеуге, мәтіндік есептерді шығаруға, есептерді шешу әдістері, өлшеу және есептеу дағдыларына негізделген қисынды пайымдаулар жасай білу дағдыларын дамытуға бағытталған.

Бастауыш сыныптарда «Ақпараттық-коммуникациялық технологиялар» пәнін оқытудың негізгі мақсаты – ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарапайым құралдарын пайдалану дағдыларын дамыту, сонымен қатар ақпаратты іздеу, таңдау, жеткізу және қисынды ойлау дағдыларын қалыптастыру.

«Жаратылыстану» білім беру саласы *«Ғылымға кіріспе»* пәнін қамтиды.

Зияткерлік мектептер жаратылыстану ғылымдары циклінің пәндерін тереңдетіп оқытуға бағыт алуына байланысты бастауыш мектепте «Ғылымға кіріспе» атты жаңа дербес оқу пәнін оқыту қарастырылған. Бұл кіріктірілген пән болып табылады және «Адам – Табиғат» жүйесі аясында ғылыми білімнің қарапайым деңгейін қамтамасыз етуі тиіс. Пәннің мазмұны оқушылардың табиғи ізденімпаздығын, зерттеу дағдыларын дамытуға, ой-өрісін кеңейтуге, қоршаған әлем туралы ғылыми түсінік пен көзқарасын дамытуға бағытталған. «Ғылымға кіріспе» пәні негізгі мектепте оқытылатын «Биология», «Физика» және «Химия» дербес оқу пәндерін меңгеруге арналған пропедевтикалық курс болып табылады.

«Адам және қоғам» білім беру саласы *«Дүниетану»* пәнін қамтиды.

«Дүниетану» кіріктірілген пән ретінде «Адам – Қоғам» жүйесі аясында пропедевтикалық білім беруге бағытталған. Бұл пән гуманитарлық ғылымдардың негіздерін қамтиды. Пәннің мазмұны адамзат тарихы, өткеннің бүгінгі күнге әсері, адамдардың отбасы мен қоғамдағы өзара қарым-қатынасы туралы алғашқы түсініктерді қалыптастыруға бағытталған. Бұл пән негізгі мектепте «Адам және қоғам» білім беру саласының дербес пәндерін оқытуға бірқалыпты өтуге жол ашады.

«**Өнер**» білім беру саласы музыка, бейнелеу өнері және көркем еңбек сияқты салалардың кіріктірілген зерделеуін ұсынатын «**Өнер**» пәнін қамтиды. Бұл пән эстетикалық және мәдени тәрбиені қалыптастыруға бағытталған біртұтас көзқарасқа негізделген.

Оқыту ән айту, аспаптарда ойнау, дыбыс жазу, табиғи және жасанды дыбыстарды тыңдау және өңдеу, сурет салу, үлгілеу, безендіру, мүсіндеу және т. б. сияқты жеке және топтық жұмыстар арқылы жүзеге асырылады. Бұл осы оқу пәнінің көркемдік-эстетикалық сипаттағы қосымша сабақтарымен (би, театр, клубтар және т. б.) тығыз байланыста екенін білдіреді.

«**Дене шынықтыру**» білім беру саласы денсаулықты сақтау мен нығайту дағдыларын дамытуға бағытталған «Дене шынықтыру» пәні арқылы жүзеге асырылады.

8.9. Негізгі мектептегі білім беру мазмұны

Негізгі мектептегі білім беру мазмұны барлық білім беру салалары бойынша пәндердің жүйелі курсын аяқтау қажеттілігін ескере отырып айқындалады. Пәндердің мазмұны бірлесе отырып, оқушылардың қоғамда өмір сүруі үшін қажетті негіз қалыптастырады, атап айтқанда, бұл оқушылардың көзқарастар жүйесі, қағидаттары, мінез-құлық нормалары.

«Тіл және әдебиет» **білім беру саласына «Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т1) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т1), «Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т2) / «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т2), «Ағылшын тілі»** секілді оқу пәндері кіреді.

Қазақ тілі мен әдебиеті және орыс тілі мен әдебиеті пәндері ана тілінде оқытылатын оқу пәндері ретінде оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамытуға, түрлі жағдайларда сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін меңгеруге, сауатты жазу дағдыларын қалыптастыруға, академиялық сөйлеуді дамытуға бағытталған.

«Қазақ тілі мен әдебиеті» және «Орыс тілі мен әдебиеті» пәндері мәтінге негізделген (тексто-центрлік) тәсіл арқылы кіріктірілген түрде оқытылады. Мәтін – ақпарат көзі әрі сөйлеу әрекетінің барлық түрлерін: оқылым, жазылым, тыңдалым және айтылымды меңгерудің негізгі оқу материалы болып табылады. Тіл мен әдебиетті кіріктіру дегеніміз – бір лексикалық тақырып аясында әртүрлі стильдегі, жанрдағы және формадағы көркем және көркем емес мәтіндерді зерделеу. Бір тақырып немесе ортақ мәселе төңірегінде біріктірілген мәтіндерді оқу мен талдау оқушылардың сын тұрғысынан ойлау қабілетін, әртүрлі көзқарастарды, авторлық мақсаттарды және баяндау формаларын салыстыра білу дағдыларын дамытады, сондай-ақ тақырыптар мен мотивтердің әмбебап екенін түсінуге мүмкіндік береді. Бағдарламаға енгізілген көркем мәтіндермен жұмыс істеудің басты мақсаты – талдау, интерпретациялау және бағалау дағдыларын дамыту, сонымен қатар оқуға қызығушылық пен эстетикалық талғамды қалыптастыру. Осыған байланысты назарды шығарманың жалпы мазмұнын меңгеруден жекелеген эпизодтармен терең жұмыс істеуге аудару маңызды. Бұл дағды оқушыға тек сабақ барысында ғана емес, мектептен тыс өмірде және болашақ кәсіби қызметінде де қажет болады. Бұл – өмір бойы білім алу қағидатына сай оқу үдерісінің маңызды міндеттерінің бірі.

«Ағылшын тілі» пәнінің білім беру мазмұны оқушыларға ауызша және жазбаша презентацияларды пайдалана отырып, ресми және бейресми қарым-қатынас құруға көмектесетін интерактивті тапсырмалар арқылы ағылшын тілінде қарым-қатынас жасауға мүмкіндік беруге; жаһандық және білім беру тақырыптарындағы күрделі мәтіндердің жалпы мазмұнын түсіне алуға; еркін әрі сауатты сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға, өз өз ойын білдіру қабілетін дамытуға бағытталған. Негізгі мектептегі ағылшын тілі пәнін оқыту жоғары мектепте білімді жалғастыру және оны білім алу құралы ретінде пайдалану үшін қажетті деңгейде ағылшын тілін меңгеруді қамтамасыз етуі тиіс.

Негізгі мектептегі **«Математика және информатика»** білім беру саласы **«Математика»** және **«Информатика»** пәндерінен тұрады.

Негізгі мектептегі «Математика» пәнінің мазмұны қарым-қатынас құралдарының бірі ретінде математикалық ойлауды; математикалық үлгілер негізінде қиын жағдаяттарды шеше білу қабілетін дамытуға бағытталған.

«Информатика» пәні компьютерлік технологияны қолдану дағдыларын ғана емес, сонымен қатар бағдарламалау дағдыларын дамытуға және оны сауатты пайдалануға, барлық пәндерді оқу үшін әртүрлі бағдарламалық қосымшаларды қолдану арқылы жеке және ұжымдық жобаларды жүзеге асыруға бағытталған.

«Жаратылыстану» **білім беру саласына «Жаратылыстану», «Биология», «Физика», «Химия» және «География»** пәндері кіреді.

Негізгі мектепте 6-сыныпта «Жаратылыстану» пәні оқытылады. 7-сыныпта «Биология», «Физика» және «Химия» дербес оқу пәндерін қатар оқыту басталады. Осы пәндер бойынша оқу бағдарламалары оқушыларға маманданғысы келетін бағыт бойынша жоғары мектепте оқу пәндерін таңдау үшін өздерінің мықты жақтары мен қызығушылықтарын анықтауға мүмкіндік береді.

«Биология» өсімдіктер мен жануарлар ағзаларының құрылымдық ерекшеліктері мен қасиеттерін ашуға, тірі ағзалардың алуан түрлерін зерттеуге, экологиялық факторлар мен олардың тірі ағзаларға әсерін, адам мен оның айналасындағы тіршілік арасындағы өзара байланысты зерттеуге, адамның қоршаған әлемдегі орны жайлы түсінік қалыптастыруға және оны оқушылардың санасына құюға бағытталған.

«Физика» пәнінің мазмұны оқушылардың физикалық заңдар мен заңдылықтардың мәнін түсінуі негізінде әлемнің ғылыми бейнесі туралы түсініктерін кеңейтуді көздейді. Оқушылардың материяның (зат пен өріс, макро- және микроәлемнің бірлігі) тіршілік ету формасы, олардың өзара әрекеттесуі және табиғаттағы көріністері туралы ғылыми түсінігін қалыптастыру мақсатында негізгі мектеп оқушыларының танымдық мүмкіндіктері ескеріледі. Оқушылардың ғылыми таным дағдыларын дамыту үшін мынадай құралдарды қолдану қарастырылған: бақылау, тәжірибе, өлшеу, үлгілеу.

«Химия» пәнінің мазмұны оқушыларға заттардың алуан түрлілігі және олардың түрленуі туралы жеткілікті білім мен түсінік алуға, химиялық үдерістердің мәнін, оларды шынайы өмірде қауіпсіз қолдану мақсатында химиялық үдерістер жайлы заңдар мен заңдылықтардың мәнін түсінуге мүмкіндік береді. Бұл пән оқушылардың табиғаттағы химиялық құбылыстарды зерттеу қабілетін қалыптастырады, олар жағдайды сыни бағалаумен, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстармен, деректерді жинау және талдаумен, зерттеу жобасының нәтижелерін рәсімдеумен бірге жүзеге асырылады.

«География» пәні бізді қоршаған әлемді тану және онымен әрекеттесу құралдарының бірі ретінде географиялық білімді қалыптастыруға бағытталған. Бұл пәннің мазмұны құрлықтар мен мұхиттар табиғатының алуан түрлілігінің мәнін ашып көрсетуге, Қазақстанның әлемдік қоғамдастықтағы географиялық жағдайының ерекшеліктерін атап өтуге, әртүрлі карталармен жұмыс істеуге, географияға қатысты мәліметті әртүрлі оқу және практикалық міндеттерді шешу үшін пайдалану дағдыларын дамытуға бағытталған.

«**Адам және қоғам**» білім беру саласына **«Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы» және «Құқық негіздері»** оқу пәндері кіреді.

«Қазақстан тарихы» және «Дүниежүзі тарихы» оқу пәндері оқушылардың ойында әлемнің тарихи бейнесін қалыптастыру мақсатында оқу ортасын құруды, адамзаттың сан ғасырлар бойы қалыптастырған моральдық-адамгершілік құндылықтардың жиынтығын бойына сіңіруге деген ұмтылысты көздейді. Бұл оқу пәндері оқушылардың өткен тарихты ой елегінен өткізіп, ұғыну негізінде әртүрлі дереккөздерінен алынған оқу материалдарын талдау және жүйелеу арқылы тарихи ойлау дағдыларын дамытады.

«Құқық негіздері» пәні 9-сыныпта оқытылады. Бұл пәнді 9-сыныпта оқытудың екі себебі бар. Біріншіден, 10-сыныпта оқушыларға сабақтарды шамадан тыс жүктемеу үшін және сырттай

бағалау жүргізілетін пәндерді оқуға қосымша уақыт қалу үшін жасалады. Екіншіден, «Құқық негіздері» міндетті пәні негізгі мектепте оқытылуы тиіс. Бұл оқу пәнінің мазмұны оқушылардың қоғамның арман-мұраты мен құндылықтары туралы түсініктерін дамытуға бағытталған, мысалы: адам құқықтары, демократия, азаматтық қоғам және құқықтық мемлекет, биліктің бөлінуі, заңдылық пен құқықтық тәртіп туралы түсініктер. Осы пәннің негізінде оқушылардың оқиғаларға жеке көзқарасын айқындау қабілеті қалыптасады және сол арқылы белсенді азаматтық ұстанымы мен патриоттық сезімі қалыптасады.

«**Өнер**» білім беру саласы негізгі мектепте осы жас тобындағы оқушылардың танымдық мүмкіндіктерін ескере отырып, музыка, бейнелеу өнері, дизайн және технология пәндерін кіріктіріп оқыту әлі де жалғасады. Бұл кіріктірілген курс өнер мен шығармашылықтың нақты түрлері бойынша практикалық тәжірибе негізінде эстетикалық талғам мен көркем мәдениетті дамытуға бағытталған.

«**Дене шынықтыру**» білім беру саласы оқушылардың салауатты өмір салтын сақтау дағдыларын күнделікті өмірде қолдануға ынталандыруға бағытталған дене шынықтыру курсы арқылы жүзеге асырылады.

8.10. Жоғары мектептегі білім беру мазмұны

Жоғары мектепте білім беру мазмұны білім берудің негізгі мақсатын ескере отырып анықталады. Білім берудің негізгі мақсаты оқушылардың жоғары оқу орнына дейінгі дайындығын қамтамасыз ету болып табылады. Сондықтан білім беру мазмұнында оқушылардың әлеуметтік дағдылары мен ұтқырлығын дамытуға, өз мүдделерін, болашағын және өзінің әрі қарайғы өмір жолын анықтауға ерекше көңіл бөлінеді. Жалпы барлық алты білім беру саласы бойынша оқу пәндерінің болуы есебінен орта мектептің білім беру мазмұнының функционалдық толықтығы қамтамасыз етіледі.

«**Тіл және әдебиет**» білім беру саласына «**Қазақ тілі мен әдебиеті**» (Т1)/ «**Орыс тілі мен әдебиеті**» (Т1), «**Қазақ тілі мен әдебиеті**» (Т2)/ «**Орыс тілі мен әдебиеті**» (Т2), «**Ағылшын тілі**» пәндері кіреді.

«Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т1) және «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т1) пәндерінің мазмұны оқушылардың бойында ауызша және жазбаша хабарламаларды түсіну, әртүрлі стильдегі және жанрдағы мәтіндерді құру дағдыларын қалыптастырады; ауызша және жазбаша сөйлеудің коммуникативтік ұстанымы мен нормаларына сәйкес тілдік құралдарды саналы түрде таңдауына ықпал етеді; күрделілігі әртүрлі деңгейдегі көркем шығармаларды терең түсіну және оларды түсіндіру дағдыларын жетілдіреді, көркем мәтінді толыққанды қабылдаудың және түсіндірудің шарттары ретінде негізгі эстетикалық және теориялық-әдеби ұғымдарды қалыптастырады. Бұл пәндер білім беру, қоғамдық пайдалы, оқу-зерттеу, шығармашылық және басқа да қызмет түрлерінің үдерістері барысында диалогқа, басқаларды түсінуге дайын болу дағдыларын дамытуға бағытталған.

«Қазақ тілі мен әдебиеті» (Т2) және «Орыс тілі мен әдебиеті» (Т2) оқу бағдарламалары ауызша және жазбаша коммуникативтік дағдыларды; байыппен, әрі мәнерлеп оқу, қазақ, орыс және басқа халықтардың мәдениетінің құндылығын түсіну және сезіну дағдыларын дамытуға бағытталған.

«Ағылшын тілі» пәні бойынша білім беру мазмұны ағылшын тілінің көмегімен әртүрлі пәндер бойынша өздігінен білім алуға дайындықты дамытуды; ағылшын тілін пайдалана отырып, жобалық және зерттеу жұмыстары саласында тәжірибе жинақтауды көздейді.

«**Математика және информатика**» білім беру саласына «**Математика**», «**Информатика**» және «**Программалау**» пәндері кіреді.

Жоғары мектептегі «Математика» пәнінің мазмұны индукция мен дедукцияны, жалпылау мен нақтылауды, талдау мен синтезді, жіктеу мен жүйелеуді, абстракциялаушылық пен аналогияны, тұжырымдауды және тұжырымдау қабілетін, тұжырымдарды негіздеу және дәлелдеу қабілетін қолдану негізінде математикалық ұғымдарды қолдануға, нақты өмірде сызбаларды, кескіндерді және диаграммаларды құру үшін математикалық ұғымдарды, формулаларды және кеңейтілген

кеңістіктік бейнелерді пайдалануға бағытталған. Жоғарыда аталған барлық дағдылар жоғары оқу орнында жақсы оқу үшін қажет.

Зияткерлік мектептердің жоғары сынып оқушыларын саралау және болашақ мамандығына сәйкес пәнді, оны оқу деңгейін таңдауда икемділік пен еркіндік беру мақсатында «Математика» пәні екі бағдарлама бойынша оқытылады: аптасына 7-сағаттық және аптасына 10-сағаттық оқу.

Аптасына 7 сағат оқытылатын пәннің оқу бағдарламасы ҚР МЖМБС бойынша жаратылыстану-математикалық бағытқа арналған «Алгебра және талдауды бастау» және «Геометрия» пәндерінің оқу бағдарламаларының мазмұнын толық қамтиды. Аптасына 10 сағат оқытылатын пәннің оқу бағдарламасына оқушыларға математикалық даярлықтың жоғары деңгейін талап ететін мамандықтар бойынша еліміздің және халықаралық жоғары оқу орындарына оқуға түсуге жағдай жасау мақсатында бірқатар қосымша тақырыптар енгізілген.

«Информатика» пәнінің білім беру мазмұны келесі тәжірибелерді меңгеруге бағытталған: жобалық жұмыс, заманауи бағдарламалық құралдардың көмегімен әртүрлі типтегі ақпараттық объектілермен жұмыс істеу, компьютерлік үлгілер құрастыру және оларды ұжымдасып жүзеге асыру.

Оқушылар «Информатика» пәнін стандартты және тереңдетілген деңгейде оқи алады. Стандартты деңгей оқушыларға өздерінің таңдаған мамандығы бойынша ЖОО-да одан әрі білім алу және «Информатика» пәніне қатысы жоқ болашақ кәсіби қызметі үшін қажетті ақпараттық технологиялар мен программалау дағдыларын меңгеруге мүмкіндік береді.

«Информатика» пәнін тереңдетіп оқыту оқушылардың білімін A-level деңгейіне жеткізуді көздейді. Бұл пәнді кейінгі білім жолы информатикамен байланысты оқушылар таңдай алады.

«Бағдарламалау» пәнінің мазмұны бағдарламаларды әзірлеу үдерісі барысында бағдарламалау тілінде тапсырмаларды шешу қабілеті мен дағдыларын дамытуға, оқушыларға ақпараттық технологияларды қолдану бойынша тереңдетілген біліммен қамтамасыз етуге және ғылыми, коммерциялық, инженерлік және мәдени дамуды қолдау үшін бағдарламалық құралдардың пайдаланылатынын түсіндіруге бағытталған.

«**Жаратылыстану**» білім беру саласына «Биология», «Физика», «Химия», «География» пәндері кіреді.

«Биология» пәнінің мазмұны оқушылардың ғылыми дүниетанымы мен жаратылыстану-ғылыми бағыттағы көзқарасын қалыптастыруға және оны дамытуға, тірі табиғаттың құбылыстары мен үдерістерінің заңдары мен заңдылықтарының мәнін түсіндіруге бағытталған. Бұл пән жануарлар мен өсімдіктер әлемінің эволюциясын түсіндіруге, адам қызметінің қоршаған ортаға әсерін түсіндіре отырып, органикалық әлемнің тұтас бейнесін жасауға бағытталған. Биологиялық үдерістердің өзара байланысы мен өзара ықпалын түсіне отырып, сонымен қатар экожүйенің бұзылуы мәселелерін талдау қабілетінің негізінде оқушылар биологиядан алған білімдерін күнделікті өмірде қолдана алады.

«Физика» пәні қоршаған әлемнің мәнін түсініп, онымен әрекеттесу үшін экологиялық, техногендік және ақпараттық факторларды ескере отырып, құбылыстар мен үдерістердің физикалық үлгілерін қолдану дағдыларын дамытуға бағытталған. «Физика» пәні табиғат құбылыстарын терең түсінуді көздейтін ғылыми дүниетаным негіздерін қалыптастыруға, сонымен қатар әлемдегі ғылыми сұрақтарды ұғыну үшін сыни ойлауды қалыптастыруға және оны дамытуға бағытталған.

«Химия» қоршаған ортадағы өзгерістердің себеп-салдарлық байланысын, табиғаттағы, адамның күнделікті тұрмысындағы химиялық үдерістерді, берілген контексте тәжірибелік зерттеуді жоспарлау және оларды шешу жолдарын ұсыну қабілеттері жайлы түсінік қалыптастыруға бағытталған. Химияның негізі болып табылатын тәжірибе (эксперимент) оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға және аналитикалық қабілеттерін дамытуға, қиын жағдайлардың шешімдерін өз бетінше табуға ықпал етеді. Бұл пән оқушылардың гипотеза жасау, әдісті таңдау, эксперимент жүргізу, тәуекелді бағалау, қорытынды жасау, қателерді бағалау секілді бөліктерден тұратын жобалау қабілетін дамытуға ықпал етеді.

«География» пәнінің мазмұны оқушылардың әлемнің географиялық сұлбасы туралы түсініктерін кеңейту үшін географияның ақпараттық-ұғымдық өрісін пайдалану дағдыларын дамытуға бағытталған. Пәннің мазмұны AS-Level деңгейіне жетуді көздейді.

Оқушылар «Биология», «Физика» және «Химия» пәндерін стандартты және тереңдетілген деңгейлерде таңдап оқи алады.

Тереңдетілген деңгейде төрт пәннің ішінен («Биология», «Информатика», «Физика» және «Химия») екі пән таңдалып, олар 11 және 12-сыныптарда оқытылады. Бұл пәндердің мазмұны A-Level деңгейіне жетуге бағытталған. Екі пәннен тұратын комбинацияны таңдау оқушыларға ерте бейіндік бағытты айқындауға және жоғары оқу орындарында тиісті білім беру бағдарламалары бойынша оқуын жалғастыруға мүмкіндік береді.

Стандартты деңгейде оқушылар бір пәнді («Биология», «Физика», «Химия» немесе «География» – таңдау бойынша бір пән) 11-сыныпта және 12-сыныптың бірінші жартыжылдығында оқиды. Осылайша, оқушыларға жаратылыстану-ғылыми бағыттағы үш пәнді (екеуін – тереңдетілген, біреуін – стандартты деңгейде) меңгеру мүмкіндігі беріледі.

Жоғары мектепте **«Өнер»** білім беру саласы «Графика және жобалау» пәні арқылы ұсынылады.

«Графика және жобалау» пәні қазіргі заман талабына сай қызметтерді қамтамасыз ету мақсатында бірқатар пәндерді біріктіретін кіріктірілген курс болып табылады. Бұл пәннің негізгі мақсаты – оқушылардың кескіндеу теориясының негіздерімен, проекциялау және графикалық үлгілеу әдісінің заңдылықтарымен таныстыру және оларды үйрету, жобалық, шығармашылық жұмыстың дамуына, олардың графикалық мәдениетін, дәстүрлі және заманауи графикалық құралдармен жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыруына ықпал ету. Бұл пән тұлғаның шығармашылық қасиеттерін дамытады, политехникалық және функционалды графикалық сауаттылығын қалыптастырады, жобалау-конструкторлық жұмыстың негіздерімен таныстырады және болашақ мамандықты таңдауға бағыттайды.

«Дене шынықтыру» білім беру саласына **«Дене шынықтыру»**, **«Алғашқы әскери-технологиялық дайындық»** пәндері кіреді. Бұл пәндер оқушылардың дене шынықтыру дайындығын арттыру үшін сауықтыру әдістерін ұтымды қолдана білу дағдыларын дамытуға, алғашқы әскери дайындық бойынша бастапқы білім мен дағдыларды қалыптастыруға бағытталған. Жоғары мектептегі **«Дене шынықтыру»** пәнінің мазмұнында командалық спорт түрлері бар, онда оқушылардың дене шынықтыру дайындылығымен қатар, ұжымдық өзара әрекеттестік дағдыларын дамытуға аса қатты көңіл бөлінеді. **«Алғашқы әскери және технологиялық дайындық»** пәнінің мазмұны оқушылардың патриоттық рухын оятып, Отанын қорғауға әрқашан дайын болуға тәрбиелеуге бағытталған. Бұл пән оқушыларға әскери қызметтің негіздері жайлы және төтенше жағдайларда адам өмірінің қауіпсіздігі бойынша білім алуға және әскери қызметке қажетті қабілеттерді игеруге мүмкіндік береді.

8.11. Жоғары мектептерге «Жаһандық перспективалар және жобалық жұмыс» пәні енгізілді. Бұл пән жалпы білімді арттыруға емес, зерттеу дағдыларын дамытуға бағытталған. Ол дүниетанымның кеңеюіне және жеке көзқарастың қалыптасуына ықпал ететін көптеген мәселелерді қозғайды. 11-сыныпта оқушылар мынадай дағдыларды игереді: қорытындыларды, дәлелдерді, пайымдауларды және тұжырымдарды талдау және бағалау; контекстті сыни талдау және түсіндіру, және де дәлелдерді негіздеу; рефлексия жасау; зерттеу қорытындыларын дұрыс ұсыну қабілеті.

8.12. Жоғары мектепте білім беру мазмұнын жүзеге асыру оқушыларға таңдау беру арқылы оқытылатын пәндер санын қысқартуды көздейді. Жоғары мектепте міндетті оқу пәндерінің

санын азайту оқушылардың жоғары оқу орындарына түсуге одан әрі мақсатты түрде дайындалуына ықпал етеді.

8.13. Оқушылардың жеке қызығушылықтары мен қажеттіліктерін ескере отырып, оқушыларға оқудың екі деңгейінде пәндерді таңдаудың икемді жүйесі ұсынылады. Оқушы өз қалауы бойынша жоғары оқу орындарына түсу үшін қажетті тереңдетілген және стандартты оқу деңгейінде оқытылатын пәндерді өз бетінше таңдайды. Стандартты деңгейден көп сағаттарымен ерекшеленетін тереңдетілген деңгей бейіндік пәндерді қамтиды. Стандартты деңгейде де бейіндік пәндер оқытылады. Дегенмен, кейбір таңдалған пәндерді оқу 11-сыныпта аяқталуы мүмкін. Оқушылар тереңдетіп оқу үшін 2 пәнді және стандартты деңгейдегі 1 пәнді таңдай алады:

Мәртебесі	Пәндер	
	ИНВАРИАНТТЫ КОМПОНЕНТ	
Міндетті	1	Қазақ тілі мен әдебиеті (Т1) Орыс тілі мен әдебиеті (Т1)
	2	Орыс тілі мен әдебиеті (Т2) Қазақ тілі мен әдебиеті (Т2)
	3	Ағылшын тілі
	4	Математика*
	5	Бағдарламалау
	6	Қазақстан тарихы
	7	Жаһандық перспективалар және жобалық жұмыс
	8	Дене шынықтыру
	9	Алғашқы әскери және технологиялық дайындық
Таңдау бойынша тереңдетілген деңгейде	10	Физика / Биология / Химия / Информатика
	11	Физика / Биология / Химия / Информатика
Таңдау бойынша стандартты деңгейде	12	Химия / Биология / Физика / Информатика / География / Экономика / Графика және жобалау
	ВАРИАТИВТІ КОМПОНЕНТ	
	13	Элективті курстар
	14	Үйірме жұмысы

Ескертпе:

*«Математика» пәні бойынша 10-сағаттық бағдарламаны таңдаған оқушы стандартты деңгейдегі пәнді таңдаудан босатылады.

8.14. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Басқармасының 2013 жылдың 12-тамызындағы шешімімен (№ 44 хаттама) бекітілген Назарбаев Зияткерлік мектептеріндегі үш тілді білім

беру саясатына сәйкес жоғары мектепте пәндер қазақ, ағылшын және орыс тілдерінде оқытылады.

«Қазақстан тарихы» және «География» пәндері қазақ тілінде оқытылады. Кіріктірілген әдебиет пен тіл бойынша пәндер (бірінші және екінші тілде) тиісінше қазақ және орыс тілдерінде оқытылады.

«Математика» және «Графика және жобалау» пәндері оқу тіліне қарай ана тілінде (қазақ немесе орыс тілінде) жүргізіледі.

Келесі пәндер бойынша оқу ағылшын тілінде жүргізіледі: «Физика», «Химия», «Биология», «Информатика», «Бағдарламалау», «Экономика», «Жаһандық перспективалар және жобалық жұмыс». Стандартты және тереңдетілген деңгейде оқытылатын таңдау пәндері бойынша оқу («Физика», «Химия», «Биология», «Информатика») ағылшын тілінде жүргізіледі.

9. Бағалау тәсілдері

Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау пән бойынша оқу бағдарламасының оқу мақсаттарына сәйкес Білім беру бағдарламасының мазмұнына негізделеді және оқу мен оқытудың ажырамас бөлігі болып табылады.

Осы мақсатта бағалау критерийлері негізінде оқушылардың оқу нәтижелері туралы объективті ақпарат алуға және оқу үдерісін жетілдіре түсу үшін оны барлық мүдделі қатысушыларға ұсынуға мүмкіндік беретін критериалды бағалау қолданылады.

Зияткерлік мектептердегі критериалды бағалау жүйесі бағалаудың екі түрін: қалыптастырушы және жиынтық бағалауды қамтиды.

Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіледі, оқушылардың ағымдағы оқу үлгерімінің көрсеткіші болып табылады, оқушылар мен мұғалім мен оқушы арасындағы өзара кері байланысты қамтамасыз етеді, кері байланыс негізінде оқу үдерісін дер кезінде түзетуге және жетілдіруге мүмкіндік береді.

Сабақта және үй жұмысы ретінде орындалатын кез келген тапсырманы қалыптастырушы бағалау ретінде қолдануға болады. Бағалау қорытындысы бойынша мұғалім оқушы жауабына жазбаша (дәптерде, қағаз/электрондық күнделікте, жауап парағында және т. б.) немесе ауызша пікір (кері байланыс) білдіреді. Бұл ақпарат оқушылардың қай оқу кезеңінде тұрғандығын, қайда талпыну керектігін және қойылған мақсатқа қалай жетуге болатындығын көрсете алуы керек.

Жиынтық бағалау оқу бағдарламасының бөлім/ортақ тақырыптарын меңгергеннен кейін (бөлім/ортақ тақырыптар бойынша жиынтық бағалау) және белгілі бір оқу кезеңін (тоқсандық жиынтық бағалау, сыртқы жиынтық бағалау) аяқтаған кезде оқушылардың оқу жетістіктерінің деңгейін анықтау, сонымен қатар мұғалімдерге, оқушылардың өздеріне және ата-аналарына олардың оқудағы ілгерілеуі туралы ақпарат беру үшін балл мен баға қою арқылы өткізіледі.

Сыртқы жиынтық бағалау негізгі және жоғары мектепті аяқтағаннан кейін өткізіледі. Сыртқы жиынтық бағалау емтихандарының стандарттары AS-Level және A-Level халықаралық стандарттарына сәйкестендірілген. Сыртқы жиынтық бағалау емтихандары бірнеше компоненттен тұрады, ал емтихан тапсырмаларына жабық және ашық түрдегі сұрақтар енгізіледі, олар қысқа және толық жауаптарды талап етеді.

Сыртқы жиынтық бағалау нәтижелері бойынша 12-сынып оқушыларына NIS Grade 12 Certificate сертификаты беріледі. Бұл сертификатты Қазақстанның және шетелдің жетекші университеттері мен халықаралық ұйымдары мойындап, оқуға қабылдайды.

10. Зияткерлік мектептерде білім беру үдерістерін ұйымдастыру

- 10.1.** Зияткерлік мектептердің оқу үдерісі Зияткерлік мектептердің білім беру құндылықтары мен мақсаттарына негізделген **білім мен тәрбиенің тұтастығы** қағидасы жүзеге асыруды көздейді. Мұны «бітіру» кезінде күтілетін оқу нәтижелері жүйесі және білім беру салаларындағы күтілетін оқу нәтижелерінің көп деңгейлі жүйесі арқылы қадағалауға болады. Жалпы алғанда, олар нұсқаулық ретінде күнделікті білім беру мен тәрбиелеу үдерістерін білім берудің жалпы қисынымен ұштастырады. Осылайша, «Мектепте оқудың не қажеті бар?» деген сұрақтың мәнін ашады. Күтілетін оқу нәтижелері оқудың да, тәрбиенің де мазмұнды негізін айқындайды.
- 10.2.** Оқу барысында тәрбиеге қатысты мәселелер пәндерді оқыту арқылы шешіледі (білім тәрбиеге жетелейді). Тәрбие жұмысының барлық түрлері оқушылардың субъективті жаңа білімді тану және меңгеру мәселелерін шешуге бағытталған (білім тәрбиеге жетелейді). Сыныптан тыс тәрбие жұмысының әртүрлі формаларын жиынтықта ұйымдастыру **азаматтық-патриоттық, рухани-адамгершілік, мәдени-эстетикалық, еңбекке баулу тәрбиесін қалыптастырады**. Зияткерлік мектептердің тәрбие жұмысының жүйесі (оқу, сыныптан тыс, мектептен тыс) оқу үдерісімен қатар оқушылардың кәсіптік бағдарын анықтауға, олардың денсаулығын нығайтуға, интеллектуалдық қабілеттері мен шығармашылық қабілеттерін дамытуға ықпал етеді. Сондай-ақ, оқушылардың әлеуеті, өз елінің тағдыры мен оның гүлденуіне қосар үлесінің маңыздылығына деген сенімі арта түседі. Отбасымен және қоғаммен өзара әрекеттесуге негізделген білім беру жүйесі мектепшілік және одан тыс барлық мәдени және шығармашылық іс-шаралардың барлығын қамтиды.
- 10.3.** Оқу үдерісін ұйымдастыру барысында негізгі басымдық білім алуға беріледі, өйткені ол оқушылардың негізгі міндеті болып табылады. Білім алу **интерактивті оқу әдістерін** қолдануды меңзейді, оның негізінде оқушының ізденімпаз болады, мәселені талқылауда, өз көзқарасын дәлелдеуде белсенділік танытып, сындарлы тұжырым жасау арқылы тәжірибе жинақтайды. Оқушының танымдық және әлеуметтік тұрғыдан белсенділігі оқшауланған түрде емес, басқа оқушылармен және мұғаліммен өзара әрекеттесу арқылы көрінеді. Әртүрлі интерактивті әдістер жеке де, біріктірілген күйде де барлық қатысушыларны ынтымақтастықта шақырады, сол үшін алғышарттар жасайды, қарым-қатынастағы авторитаризмге жол бермейді.
- 10.4.** Интерактивті оқу әдістері оқушылардың танымдық жұмыстарын ұйымдастырудың ерекше формасы ретінде шығармашылық ізденіс кезінде жаңа білім алуына ықпал етеді, бірлескен жұмыстардың соңғы нәтижелеріне қол жеткізу барысында барлық қатысушылардың табысқа қол жеткізуін қамтамасыз етеді. Нәтижесінде танымдық жұмыстар серіктестік пен ынтымақтастықтың жоғары формасына айналады, өйткені әрбір қатысушы түпкі нәтижеге қол жеткізуге өз үлесін қосады, біліммен, идеялармен, жұмыс жасау әдістерімен алмасу белсенді түрде жүреді.
- 10.5.** Интерактивті әдістерді қолдану оқуды репродуктивті оқу жұмысы барысындағы қарапайым қарым-қатынастың орнына нақты шығармашылық жұмыс барысындағы әлеуметтік қарым-қатынас үлгісіне айналдыруға мүмкіндік береді. Мұғалім оқушылардың жас ерекшеліктерін, нақты оқу материалы мазмұнының дидактикалық мүмкіндіктерін ескере отырып, тренингке, диалогқа және рефлексияға топтастырылған интерактивті әдістерді шығармашылықпен қолдана алады.
- 10.6.** Мектептік білім беру үдерісін ұйымдастырудың негізгі қағидаттарының бірі – оқушылардың **жобалық және ғылыми-зерттеу жұмысын** жүргізу қабілетін дамытуда бірізділікті қамта-

масыз ету. Егер оқушылар жобалау және ғылыми зерттеу қабілеттерін мақсатты түрде дамытатын болса, олар өз дербестігін арттырады, зияткерлік әлеуетін ашады, бұл оқушыларды өздерінің өмірлік мақсаттарын анықтауға және осы мақсаттарға адамгершілік, моральдық нормаларға қайшы келмей жетудің сауатты әдісін табуға ынталандырады. Жобалық және ғылыми-зерттеу жұмысын жүргізу арқылы оқушылар міндетті пәндер шеңберінде ғана емес, сонымен қатар, сабақтан тыс шараларды ұйымдастыру кезінде де жаңа білім алады. Оқушылардың осындай шараларды ұйымдастыруы олардың **сын тұрғысынан ойлау**, ақпараттық кеңістікте шарлау қабілетін дамытады. Жобалар мен зерттеулерді орындау барысында оқушылар білімдерін өз бетінше қалайды, ғылыми білім үдерісін ғылыми білімді, негізгі ғылыми ұғымдарды игеру және түсіну қажеттілігіне шоғырландырады, барлық білімдері мен дағдыларын нақты ғылыми мәселелерді шешуге жұмылдырады.

- 10.7.** Жобалық жұмыс дегеніміз оқушының жоспарланған нәтижеге қол жеткізуге бағытталған іс-әрекетін өз бетінше ұйымдастыруын білдіреді. Десе де, жобаны іске асыру үшін оқушылар әртүрлі пәндік білімдерді, қабілеттер мен дағдыларды, АКТ-ның пайдалану дағдыларын, жинақталған өмірлік тәжірибелерін мазмұнды түрде кіріктіреді. Жобалау үдерісі барысында, сондай-ақ, нәтижеге қол жеткізу үшін оқушылар әртүрлі іс-әрекеттерге барады, әртүрлі ақпарат көздеріне жүгінеді, жауапты таңдау жасайды. Ұйымдастырушылық тұрғыдан алғанда, оқушылардың жобалық жұмысы жеке өзіндік жұмыс, шағын топтық жұмыс, топтық жоба, әлеуметтік бағыттағы ірі жобалар түрінде жүзеге асырылады. Мазмұндық тұрғыдан алғанда, оқушылардың жобалық жұмысы пәндік, пәнаралық сипатта болуы мүмкін, оқу материалын да, оқудан тыс материалды да қолдануға бағытталған болуы мүмкін. Жобалар тек оқу-жобалау жұмысы түрінде ғана емес, сонымен қатар, тәрбиелік мәні бар жобалық жұмыс түрінде де жүзеге асырылуы мүмкін.
- 10.8.** Негізгі және жоғары мектептерде жаратылыстану-математикалық цикл пәндерін оқу барысында оқушылардың жобалық жұмысы айқын көрінетін **ғылыми-зерттеу сипатына** ие болады. Оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес ұйымдастырылған ғылыми зерттеу жалпы сауаттылықты қалыптастырудың шешуші факторына айналады. Зерттеулер оқушыларға фактілерді талдауға, жинауға және өңдеуге, түсіндіруге және қорытынды жасауға, қабылданған шешімдердің этикалық аспектілерін түсінуге, алынған нәтижелердің адамдар мен қоршаған орта үшін құндылығын бағалауға мүмкіндік береді.
- 10.9.** Жаратылыстану-математикалық цикл пәндері арқылы ғылыми зерттеулер негізінде қалыптасқан **функционалдық сауаттылықты** оқушылар кез келген зерттеулерді талап ететін білім беру саласы мен қызмет салаларында, кез келген жағдайда құзыретті шешім қабылдауда көрсете алады. Функционалдық сауаттылық оқушыларға алған білімінің жекелей мағынасын түсінуге, алған білімінің өз өміріне жағымды әсерін сезінуге, өмір бойы білім алу қажеттігін түсінуге мүмкіндік береді.
- 10.10.** Зияткерлік мектептердегі білім беру үдерісі **білім беру үдерісінің барлық қатысушыларының әл-ауқатын** қалыптастыру мен қолдауға жағдай жасап ұйымдастыралы. Бұл бағытты іске асыру қауіпсіз, қолдаушы және дамытушы білім беру ортасын құру арқылы жүзеге асырылады. Мұндай орта оқушылардың оқу және сыныптан тыс іс-әрекетке белсенді қатысуына, жағымды қарым-қатынастың қалыптасуына және эмоциялық тепе-теңдіктің сақталуына ықпал етеді.

[www.
cep.nis.edu.kz](http://www.cep.nis.edu.kz)